

Leo Express uspěl a bude jezdit do Hanušovic

Společnost Leo Express získá první kontrakt na provoz vlaků v základní dopravní obslužnosti za peníze z krajských rozpočtů. Radní Pardubického kraje rozhodli o tom, že o zajištění provozu na tratích Ústí nad Orlicí – Štítý a z Dolní Lipky do Hanušovic po roce 2019 budou jednat dál jen se společností Leo Express Tenders. Většinu dopravy zajistí v kraji dalších deset let České dráhy, které slibují modernější vozidla než dosud.

O rozhodnutí radních informoval Pardubický kraj v tiskové zprávě. Rok trvající jednání tak pokročila do další fáze, kterou má odsouhlasit ještě zastupitelstvo.

„Po dlouhých a často velmi náročných jednáních jsme se nakonec rozhodli pro model, kdy valnou většinu výkonu budou zajišťovat České dráhy jako tradiční dopravce, a k tomu využijeme nabídku společnosti Leo Express Tenders na zajištění provozu na tratích 024 z Ústí nad Orlicí přes Letohrad, Králíky až do Mlýnického Dvora a 025 z Dolní Lipky do Hanušovic v Olomouckém kraji,“ řekl hejtmán Martin Netolický. Kraj zatím neuvedl ceny, za které mají dopravci jezdit.

Podle Netolického je Leo Express schopen nabídnout lepší a modernější vozidla než České dráhy. „Proto nebudeme muset modernizovat tolik 40 let starých vozů řady 810, které by na konci smlouvy byly staré i přes 50 let, což by optikou dnešního dne znamenalo, že by jezdily ještě parní lokomotivy,“ řekl hejtmán. Podle něj by mělo srovnání služeb jednotlivých dopravců přimět konkurenty, aby nabízeli lepší služby. „Věřím, že model společnosti Leo Express Tenders, jehož součástí je také možnost přímého spojení Pardubic s polskou Wrocławí a napojení turistické oblasti Kralický Sněžník bude úspěšný a cestujícími vyhledávaný. Díky tomu bude možné z Pardubic cestovat přímo pod sjezdovku za necelé dvě hodiny, což je automobilem v zimních měsících téměř nemožné,“ dodal Netolický.

Společnost LeoExpress nabídla Pardubickému kraji provoz železniční dopravy na dvou tratích v oblasti Letohradsko a Králícko s napojením na turistickou oblast v okolí Kralického Sněžníku. Nasadí motorové jednotky Alstom Lint, které si pronajala, a elektrické jednotky Stadler Flirt. „Vidíme na Letohradsku a Králícku velký turistický potenciál, který chceme rozvíjet, včetně atraktivního spojení do sousedního polského Kladsko,“ uvedl Peter Köhler ze společnosti Leo Express. Flirty dosud jezdí na dálkových trasách, firma je chce postupně nahradit čínskými jednotkami.

Podle náměstka pro dopravu v Pardubickém kraji Michala Koryše jsou zhruba patnáct let staré motorové vozy Alstom Lint jednoznačným posunem pro kvalitu cestování na obou tratích. „Vozidla navíc mohou využít plnou traťovou rychlost na trati 024, lepší dynamika jednotek umožní u vybraných vlaků zvýšit počet zastávek

a to zejména v úseku Ústí nad Orlicí – Letohrad. Dnes musí některé vlaky část zastávek projíždět, aby dosáhly požadovaných jízdních dob. Cestující tak budou moci využít výrazně novější a modernější vozidla. Uvolněné vozy Českých drah z této trati budeme moci nasadit na jiné spoje, kde jezdí ještě starší vozidla,“ uvedl náměstek Koryš.

Pardubický kraj dosud objednával zhruba 4,8 milionu vlakokilometrů ročně. Většina z nich zůstane i nadále Českým drahám. „Součástí naší nabídky po roce 2019 jsou další investice do modernizace vozidel. Téměř 40 milionů korun budeme investovat například do dovybavení Regionov, RegioSpiderů a motorových vozů

elektrickými zásuvkami, wifi připojením nebo informačními systémy,“ řekl náměstek generálního ředitele Českých drah Michal Štěpán. Podle něj dlouhodobá smlouva dál umožní modernizovat vozový park.

Zdroj: zdopravy.cz

Poznámka: Tato změna dopravců na naší trati se týká až jízdního řádu 2019/2020. Podle posledních zpráv nabídla firma Leo Express, že by dopravu osobních vlaků na trati Dolní Lipka - Hanušovice zajišťovala po celý týden. Jak to nakonec bude, se dozvíme z konkrétního návrhu jízdního řádu v polovině roku 2019.

**Krásné prožití vánočních svátků
a do nového roku pevné zdraví
Vám všem přejí**

*Antonín Marinov, starosta
a zaměstnanci obecního úřadu*

Od ledna se mění pravidla pro platbu pojistného

Nový rok 2019 přinese osobám samostatně výdělečně činným (OSVČ), které mají povinnost platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění, změny v placení pojistného. Mění se i splatnost a minimální výše pojistného na nemocenské pojištění. Změny přináší novela zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) nyní eviduje více než milion OSVČ, pro které je podnikání jak hlavním příjmem, tak přivýdělkem.

„Od ledna příštího roku se mění splatnost jak záloh na pojistné na důchodové pojištění, tak pojistného na nemocenské pojištění z titulu výkonu samostatné výdělečné činnosti. Pojistné se bude nově hradit v měsíci, ve kterém OSVČ podniká, nikoliv v měsíci následujícím,” uvedl František Boháček, zastupující ústřední ředitel ČSSZ.

Zároveň doporučil všem OSVČ i dalším, kteří zvažují, že v příštím roce začnou podnikat, aby se včas s novými pravidly seznámili. „Díky tomu si v předstihu vhodně nastaví platby pro úhradu pojistného a předejdou tím i případnému zániku nemocenského pojištění,” dodal.

Kromě termínu splatnosti pojistného se mění i minimální výše pojistného na nemocenské pojištění.

Od ledna nové termíny

Do konce letošního roku platí, že měsíční zálohy na pojistné na důchodové pojištění jsou splatné v termínu od 1. do 20. dne následujícího měsíce. Totéž platí i pro úhradu pojistného na nemocenské pojištění. Od ledna 2019 však budete muset zálohy na důchodové pojištění i pojistné na nemocenské pojištění platit v kalendářním měsíci, ke kterému se pojistné vztahuje.

Na zaplacení ale budou mít podnikatelé a živnostníci celý měsíc, zaplatit mohou kdykoliv počínaje prvním a konče posledním dnem v kalendářním měsíci. I nadále se za datum splatnosti považuje den, kdy byla platba pojistného připsána na účet OSSZ, u které je OSVČ zaregistrována.

Pro správné zúčtování platby pojistného musíte i nadále uvádět variabilní symbol, který vám byl OSSZ přidělen, pojistné pak hradit pojistné na určené bankovní spojení OSSZ, přičemž zálohy na pojistné na důchodové pojištění mají svůj vlastní účet, pojistné na nemocenské pojištění má také svůj účet.

Jak s platbami na přelomu roku

Aby nedošlo k tomu, že by OSVČ v lednu 2019 musely uhradit dvě zálohy na pojistné na důchodové pojištění, přechodné ustanovení uvádí, že záloha na pojistné zaplacená v lednu 2019, se považuje za zálohu za tento měsíc.

Zálohu za prosinec tak nemusí zaplatit, přičemž k její úhradě může dojít až v souvislosti s vyčíslením doplatku pojistného při zúčtování přehledu o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2018. Můžete však zálohu za prosinec dobrovolně uhradit platbou zaslanou v období od 21. do 31. prosince 2018, tj. po splatnosti zálohy za listopad 2018. Pozdější úhrada ale už není možná.

Toto přechodné ustanovení se však nevztahuje na platby pojistného na nemocenské pojištění.

Minimální měsíční pojistné na nemocenské bude vyšší

Vzhledem k tomu, že je minimální měsíční vyměřovací základ pro nemocenské pojištění v roce 2019 stanoven částkou šest tisíc korun, dochází i ke změně minimální měsíční platby pojistného

na nemocenské pojištění pro rok 2019. OSVČ, které se k nemocenskému pojištění dobrovolně přihlásily, budou nově platit, činí 138 korun. Do konce letošního roku se platí minimální pojistné ve výši 115 korun.

Aby vám ale na přelomu roku nemocenské pojištění nezaniklo, je nezbytné, abyste uhradili pojistné na nemocenské pojištění za prosinec 2018 do 21. 1. 2019 alespoň ve výši 115 korun a do konce ledna pak zaplatili ještě jednou platbou pojistné za leden alespoň v minimální výši 138 korun.

Mírnější pravidla pro zánik nemocenského pojištění

Od nového roku budou platit mírnější pravidla, podle kterých automaticky zaniká nemocenské pojištění. V případě, že OSVČ neuhradí v řádném termínu alespoň minimální pojistné na nemocenské pojištění, ale doplatí ho do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž mělo být řádně zaplacen, účast na nemocenském pojištění nadále trvá a nebude ukončena.

Tato novinka se týká už splatnosti pojistného za leden. Pokud by nastala například situace, že OSVČ uhradí pojistné do 31. ledna 2019 „ve staré“ výši 115 korun, má ještě do konce února možnost zaplatit, resp. doplatit pojistné na nemocenské pojištění, ale pouze do minimální výše 138 korun a účast na nemocenském pojištění jí nadále trvá.

Minimální měsíční zálohy na důchodové pojištění se mění

Každý rok dochází ke změně výše minimálního měsíčního vyměřovacího základu záloh na pojistné na důchodové pojištění. Vypočítává se z průměrné mzdy, která je každoročně stanovena nařízením vlády a pro rok 2019 je stanoven částkou 8 175 korun.

Nová výše měsíčního vyměřovacího základu však již od ledna 2019 platí pro OSVČ, které zahajují činnost v roce 2019.

Minimální měsíční záloha na pojistné na důchodové pojištění pro rok 2019 u OSVČ vykonávajících hlavní výdělečnou činnost je 2 388 korun. Minimální zálohy hradí OSVČ během prvního roku podnikání a též ty OSVČ, které na přehledu OSVČ vykázaly vyměřovací základ v nižší výši, než je stanovený minimální vyměřovací základ.

Minimální měsíční záloha na pojistné na důchodové pojištění pro rok 2019 u OSVČ vykonávajících vedlejší výdělečnou činnost představuje částku 955 korun, což odpovídá vyměřovacímu základu ve výši 3270 korun. Rozhodná částka za rok 2018, podle které se stanoví pro „OSVČ vedlejší“ povinnost platit zálohy na důchodové pojištění v roce 2019, činí 71 950 korun.

Pokud OSVČ platí zálohy na pojistné v roce 2018 v minimální výši, mohou platit zálohy v této výši i v roce 2019, a to až do měsíce, ve kterém podají (měly podat) přehled o příjmech a výdajích za rok 2018.

Zálohy na pojistné roku 2019 vypočtené na základě tohoto přehledu se budou v nové výši nově hradit až od měsíce následujícím po měsíci, ve kterém byl nebo měl být odevzdán přehled OSVČ. Pokud však z přehledu za rok 2018 vypočne nová výše záloh, která je nižší než v předchozím období, pak se nová výše bude hradit již v měsíci podání přehledu.

Zdroj: novinky.cz, 25. 11. 2018

Národní potravinová sbírka

10. listopadu proběhla 6. ročník Národní potravinová sbírka.

Na prahu adventního období mobilizovala obyvatele České republiky k solidaritě a pomoci potřebným. Letos sbírka zajistila přes půl milionu porcí jídla, které pomohou před Vánoci

například v domácnostech osamělých seniorů, matek – samoživitelek a jejich dětí, rodin ve finanční tísní, či v azylových domech.

Do této bohužel akce se tento rok zapojil také šéfredaktor Devítky.

foto Lukáš Prokop

Taky jste někdy pašovali?

V celnickém muzeu možná ožijí vaše vzpomínky

V Králíkách vzniklo největší celnické muzeum v Česku. Právě tam, v pohraniční oblasti, kvetl obchod po staletí. Samozřejmě i na tajných lesních stezkách Králického Sněžníku a Orlických hor.

Východočeský památník celnictví najdete v prostorách někdejšího králického gymnázia na Velkém náměstí. První návštěvníci si muzeum prohlédli v září letošního roku. Autoři projektu z Vojensko-historického klubu Erika Brno se snažili o to, aby stálá výstava o dějinách celnictví byla co nejvíce poutavá.

Při prohlídce muzea se tak ocitnete uprostřed ulice s hrázděnými domy, budete nahlížet do výlohy hokynářství nebo vstoupíte do kanceláří celníků a finančních úředníků. Muzeum celnictví v Králíkách zdaleka nepřibližuje jen dějiny vlastního regionu. První, co uvidíte, je totiž socha egyptského boha.

Expozice představuje všechna historická období, která vývoj celnictví ovlivnila, protože jeho dějiny jsou samozřejmě spjaté s obchodem. Projdete antickým světem, středověkem, dobou reformy Marie Terezie a Josefa II., dozvíte se, jak se pašovalo v období první republiky nebo jaké zboží chybělo a tajně dováželo v éře komunismu. Závěr expozice patří vybavení a moderním metodám v oblasti kontroly přepravovaného zboží.

Znáte slavné celníky?

V expozici celnictví si můžete prohlédnout kancelář vyššího celního úředníka rakouského místodržitelství nebo kancelář celního úředníka za první republiky, vystavené jsou i tehdejší stejnokroje. Výstava samozřejmě přibližuje i významné osobnosti, které v takových službách pracovali.

„Na nejslavnějšího celníka světa, francouzského malíře jménem Henri Rousseau, si lidé určitě vzpomenou, naše muzeum ale přibližuje i velké postavy rakousko-uherského a československého celnictví,“ vysvětluje prezident Vojensko-historického klubu Erika Richard Maxmilian Sicha. „Vlastní malou expozici tu má Josef Němec, komisař finanční stráže a manžel spisovatelky Boženy Němcové. A samozřejmě pozornost si za-

slouží významný finanční expert a autor prvního celního zákona v samostatné Československé republice Emil Martinec.“

Pokud chcete králický Památník celnictví navštívit, udělejte si na to čas. Stojí totiž za to v klidu se podívat na dokumentární filmy, které zachycují jak vzpomínky příslušníků finanční stráže, tak i přímé výpovědi pašeráků, kteří králické pohraniční lesy křižovali v první polovině 20. století. „Tyto vzpomínky zachytil v sedmdesátých letech Jiří Panuš, náš spolupracovník a bývalý celník. Vyprávění sbíral po chalupách a my jsme ty zvukové záznamy zdigitalizovali, a tak vznikl půvabný filmový dokument,“ upřesňuje Richard M. Sicha.

V muzeu samozřejmě nechybí ani historické lyže. „Tak trochu jsme chtěli evokovat i ten krásný příběh českého filmu Krakonoš a lyžníci. Dobu, kdy na nohy připnuli první lyže příslušníci finanční stráže a také samozřejmě pašeráci. Jejich figuríny, které máme v expozici vedle sebe, mají mimo jiné přiblížit i to, že jejich vztahy byly často velmi provázané,“ uvádí vedoucí muzea Sicha.

Bony a klid

Zajímavou částí expozice je bezesporu také období po druhé světové válce. „Máme tu exponáty, které pocházejí z takzvané potravinové

šmeliny po roce 1945, jako například sušené maso v konzervách, poválečná americká pomoc z UNRRY,“ upřesňuje Richard M. Sicha.

V expozici si celá řada návštěvníků určitě zavzpomíná na období socialismu. Na to, jak fungovaly celní prohlídky, co se ze zahraniční vozilo a čeho byl v Československu nedostatek. Ilustrují to nejen dobové fotografie z celnice, ale také autentické ukázky balených potravin éry ČSSR.

V muzeu celnictví samozřejmě nechybí dobové uniformy i vybavení celníků, pomůcky na odhalování drog, odběr vzorků nebo identifikaci radioaktivních předmětů. Závěr expozice patří hlavně regionálním dějinám. Králický se nachází jen malý kousek od státní hranice a přechodu Dolní Lipka - Mezilesí.

V muzeu vás proto zastaví závora, vedle ní nechybí historická budka strážného a velmi působivá je také imitace nádraží v Mezilesí, jako připomínka odbavování a společných česko-polských celních služeb. Expozice také navazuje na Památník a expozici finanční stráže, která je umístěná v podzemí pechovního srubu K-S 14 „U cihelny“ v Králíkách.

Tereza Brázdová

Český rozhlas, 20. 10. 2018

Šmejdi dlužníkům radí za peníze dál

V Česku se množí případy, kdy samozvaní specialisté na oddlužení, tzv. insolvenční šmejdi, radí dál za tučné poplatky dlužníkům, jak se vyhnout splácení dluhů.

I přesto, že novela insolvenčního zákona z července 2017 povolila vypracovávat návrhy na oddlužení pouze odborníkům. Šmejdi lidem v dluhové pasti obvykle doporučují, aby se odvolali u finančního arbitra či soudu na to, že si věřitel neprovedl jejich schopnost splatit půjčku. Nebo aby co nejdříve procesně komplikovali snahu věřitelů o vymození pohledávek a snažili se získat čas do doby, než vstoupí v platnost nový insolvenční zákon.

V drtivé většině případů to ale podle právníků není oprávněná námitka a dlužníkům jen narostou dluhy o poplatky a penále. Navíc riskují, že pokud se ukáže, že věřiteli zatajili nebo zkrátili informace v žádosti o půjčku, budou stíháni pro podvod.

Vypůjčené peníze se musí vrátit

Není vyloučeno, že nezákonných rádců je jen hrstka. „Domníváme se, že dlužníci, kteří se odvolávají na ustanovení nového zákona o spotřebitelských úvěrech a tvrdí, že mají právní zastoupení, získali informace ze stejného nebo podobného zdroje. V jejich e-mailech se totiž objevují formulace s citací paragrafů o povinnostech poskytovatele posoudit úvěruschopnost spotřebitele a o důsledcích jejich porušení,“ popsal Právu námitky řady neplatitčů Jakub Zetek, provozní ředitel společnosti M.B.A. Finance, která spravuje pohledávky velkých firem.

Podle něj se taková odvolání objevují i v desítkách případů měsíčně. V mimosoudní fázi se inkaso pohledávek v takových případech přerušuje a o jejich oprávněnosti musí rozhodnout soud.

„Soudy skutečně v pár případech uznaly dlužníkovu stížnost na to, že si poskytovatel dostatečně neprovedl jejich schopnost splácet. Ovšem verdikt vždy zněl, že dlužník nemusí platit úroky a případné penále, ale vypůjčené peníze vrátit musí. Pokud tedy poradci předluženým nešťastníkům slibují, že nebudou muset nic platit, uvádějí je v krutý omyl,“ vysvětluje Jakub Zetek, jaké mají oběti šmejdu vyhlídky, že vyvážnou z placení dluhů.

Nejen že se nezabývá jistiny dluhu, ale pravděpodobně jim narostou výdaje o poplatky šmejdům, penále z prodlení a možné další náklady vzniklé oddalováním řešení problému.

Novela zákona ochrání dlužníky

Před novelou insolvenčního zákona z července 2017 nabízeli různí samozvaní specialisté na oddlužení své služby lidem, kteří měli často vícečetné exekuce a splácení řešili dalšími půjčkami.

Slibovali jim, že je zbaví všech exekucí a závazků prostřednictvím osobního bankrotu, a za službu si nechali dobře zaplatit.

Ovšem jejich žádosti o oddlužení většinou u soudu neuspěly, protože dlužník vůbec nesplňoval podmínky pro insolvenční návrhy byly plné formálních chyb a nedostatků.

Novela zákona určila subjekty, které mohou posoudit dlužníkovu situaci a podat u soudu návrh na osobní bankrot. Cílem úpravy bylo eliminovat návrhy na oddlužení, jež neměly šanci na schválení soudem, a ochránit dlužníky před lichváři.

Kromě advokátů, notářů, soudních exekutorů a insolvenčních správců mohou návrhy zpracovávat akreditované občanské poradny, které to dělají zdarma.

Jan Holý

Právo, 25. 11. 2018

Četník Lavička

(Vzpomínka)

Na Podlesí měl svůj rajon na starost četník Lavička. Podlesí bylo vlastně městečko a žilo v něm tehdy hodně lidí. Četník, ač se to nezdálo, měl hodně co dělat, aby svůj rajon v dozorování vůbec celý obešel. Jeho služební strana byla od Zlatého Potoka až po konec Křivé Vody, Vlaske nevyjímaje. Druhou stranu (od řeky Moravy) měl na starosti zase četník z Malé Moravy.

Jeho úkolem bylo sledovat život v uvedených obcích. Také se alespoň jednou týdně zastavit na radnici v Podlesí a u starostů v ostatních dozorovaných obcích. Dále musel také sledovat železniční trať a hlavně její bezpečnost, navštěvovat přednostu stanice v Podlesí, tzv. vochtrovny (strážní domky) na trati ve sledovaném úseku a železniční zastávku ve Žlebu a ve Vlasce. Navštívit také pilu v Podlesí, mlýn na řece Moravě pod Vojtěškovem, kouknout na oba tunely na trati. Také sledovat různé pocestné a poberty, co se pohybovali po kraji, a hned dát telefonicky o nich vědět na nadřízenou četnickou stanici do Hanušovic, kdyby se někde udála nějaká nepravost. A co bylo smutné nejvíce, bylo doprovázení soudního exekutora při vy-máhání stanovených pohledávek. Vlastně to bylo ta-

kové pronásledování chudáků, co neměli na zaplacení dluhů, co si je nadělali v domněni, že vše řádně splatí včas. Při pravidelné obchůzce svého služebního rajonu tak po čase poznal všechny místní lidi, a to ať se jim to líbilo, nebo ne.

A tak dobře věděl, kdo je pracovitý člověk a stará se dobře o svoji rodinu, i naopak, kdo je, jak se říká, spíše zahálka a k práci jej donutí jen hlad a okolnosti jiné. Také věděl, kdo se oddává po hospodách karbanu a stihá prohrát všechny peníze, co vydělá, a jeho rodina pak strádá a žije v nouzi. Nebo kdo je ochmelka, ten co zase všechno prolíje hrdlem, čili propije. Pocho-pitelně znal i jiné lidské slabosti zdejších lidí, které se nevyhýbali vlastně nikomu. Třeba kdo má rád ženské vždy a všude, nebo naopak ženská, které se líbí různí chlapi, hlavně cizí. U dětí, které tyto neplechy nemají, sledoval spíše, zda se netoulají a zda chodí vždy řádně do školy. Na to byl zákon a rodiče, spíše ženská - matka od těch dětí, si to musela vždy obhájit, proč nebyly ve škole. Ale i tak dobře věděl, kdo je rošťák, kdo je pytlák a pytláci na potoku, nebo v řece. O lese ani nemluví. Ale to byla spíše starost hajných, nebo porybného. Také měl přetčené všechny místní poberty, co po no-cích chodili sklízet, co nezasejí, čili krást. Když se ně-

komu někdy ztratili do rána králíci z králikárny, nebo slepice z kurníku, tak obyčejně šel hned najisto a má-lokdy bylo, že by se netrefil na pachatele této krádeže. K soudu to obyčejně nedošlo, spíše starosta v obci po tom určil, co musí ten který chycený a usvědčený po-berta zadarmo pro okradeného udělat, případně na-vrch ještě nějakou práci zadarmo pro obec.

Prostě měl oči otevřené a přátele všude. Takže mu obyčejně hned bylo jasné co se děje, nebo spíše, co by se mohlo dít. Ale s cizíma to bývalo jinak.

Jednou se v Podlesí objevil divný člověk. Tedy v místní hospodě. Měl velkou hlavu, dlouhé vlasy, vel-ké kulaté oči, které tak trochu i šilhaly. Takže jste vlast-ně ani nevěděli, kam se zrovna kouká. Jeho oblečení bylo také všelijaké. Dalo by se říci od všeho kousek. Prostě místní nebyl, ale nebyl ani nikomu podobný, nebyl ani nikoho příbuzný, prostě nic, čeho by se náš četník chytl. Proto se ho jen zeptal, co tady jako v Pod-lesí pohledává.

On mu odvětil, že je na cestě. Odkud jde a kam jde, ale neřekl. Bylo to v poledne, a tak si četník zašel domů na četnickou stanici na oběd. Říkal si pro sebe, že se stejně ještě jednou do hospody podívá a toho cizího člověka si ještě jednou omrkne.

Když pak přišel do hostince, tak byl cizinec pryč. Zeptal se na něj hospodského. Ten mu řekl, že se mu ten člověk také nějak nezdál, ale řádně zaplatil a byl pryč. Četníkovi nezbylo, než že obejde městečko a snad toho člověka někde natrapíruje.

A v tom v jedné uličce zaslechl křik. Jedna paní křičí, že jí bylo právě ukradeno telátko ze chléva. Prý kou-ká a okolo jde nějaký pobuda. Něco se jí nezdálo, a tak se šla podívat do chléva, kde měla od krávy telátko. To telátko bylo pryč a kráva žalostně bučela.

Četník hned věděl, která bije. Jeden děda, co seděl na lavičce na zápraží a pokuřoval dýmku, mu řekl, že viděl, jak někdo v doli žene, vzadu polní cestou smě-rem na Křivou Vodu, tele. Bylo mu to divné, protože na Křivou Vodu nikdy nikdo tele nehnal, spíše z Křivé Vody sem do Podlesí. Obyčejně sedláci, když potře-bovali peníze, tak přiváděli k řezníkovi dobytčata na porážku. Obráceně nikdy.

Náš četník vyrazil hned za ním do Křivé Vody a také zkratkou, což bylo polní cestou. Zde na okraji obce potkal jednoho sedláka, jak jede z pole se svým koněm a žebříňákem. Byl zavážen na pole hnů. Také si všiml toho divného člověka a dokonce když se mijeli, se dali spolu do řeči. Prý se jej ptal, jak se jde na Po-čátka, což byla taková lesní samota nebo spíše dvorec u lesa za Křivou vodou. Do Křivé vody prý ani s tím dobytčetem nešel. Četník nezahálel a hned se dal také určeným směrem. Došel až ke dvorci Počátka.

Již z dále slyší křik a nárek od místní paní domu, paní myslivcové. Myslivce nebyl doma, tak musela vše řešit sama. Ten darebný člověk právě vzal na myslivco-vou bič a hned jak jej neposlechna, tak ji prý zbičuje. To ale již nestihl, náš četník byl světa znalý a také do-bře věděl, jak s takovými lapky zacházet.

Nasadil mu hned železka a řetízky na krátko, aby ne-mohl utíkat. Poptal se ještě myslivcové, jak se zde vše událo. Prakticky nic moc, protože jak vše začalo, tak vše zase rychle skončilo. Jen ukradené telátko smutně stálo opodál. Tak se vydali na cestu zpět do Podlesí.

Četník, zločinec, a telátko s nimi šlo také. Zavedli telátko k jeho majitelce a krávě, která jej hned olízala a dala mu napít mléka.

Pak šli již sami do služebny. Zde sepsali zápis o zlo-dějně. Pochopitelně hned četník telefonicky referoval vše na nadřízenou službu do Hanušovic. Tam toho pobertu již dávno hledali. Pak asi za dvě hodiny si pro zloděje přijela policejní eskorta a zavezla jej rovnou k soudu do Starého Města. A pak už toho zloděje v Podlesí od těch dob nikdo nikdy neviděl.

A náš četník měl zase jeden kladný bod u zdejšího starosty.

Podle vyprávění napsal
Ludvík Vrána

Črty z moravských dějin

Recept na možná to nejstarší „Moravské cukroví“ a tak trochu historie

Ta se skládala z dyňové polévky, pečené kačeny s jablkovými knedlíky a nakonec byly povídkové buchtý s kourící se kávou. Mladík/afro - američan, který nás obsluhoval, nám při krátké konverzaci sdělil, že je Mo-ravan. Jenom jsme s manželem na sebe mrkli a mysleli si to stejně. Ale jak jsme se myšlili.

Byla to naše neznalost o původu „Moravské víry“, která sice vznikla v naší historii, ale je velkou částí ne-jenom historie USA, ale také jiných zemí na příklad sv. Thomas na Antilských ostrovech, kam moravští misio-náři v roce 1732 zavítali.

Začalo to Janem Husem a o mnoho později rozpa-dem československé víry díky třicetileté válce (1618-1648), jak zajisté všichni dopodrobna znáte. Členové se museli uchýlit do úkrytu, anebo do exilu. Historie je zde bohatá a zapletená, ale krátce řečeno, československá misi-onáři přišli do Ameriky a tam založili několik kongre-gací a jednou byla kolonie v Brethlehem v Pensylvánii.

V roce 1753 Moravané zakoupili skoro 99.000,00 akrů v Severní Karolině a kolonii, kterou tam postavili, nazvali Wachau (později Wachovia) podle panství hra-běte Nicolaus Ludwig von Zinzendorf, který Českým bratřím po jejich vyhnání z domova nabídnul útočiště na svých pozemcích v Sasku a taktéž se stal mecenášem je-jich víry. Moravané později postavili čtyři další usedlosti a jednou bylo městečko se jménem Salem (v hebrejštině slovo znamená mír), které vzniklo v roce 1766. Městečko se ihned stalo střediskem ekonomického vzrůstu s ko-merčním zaměřením, kde však všechny aspekty života byly řízeny moravskou vírou. Dvě Moravané evropského původu a Afro-američané, muži a ženy vedli své denní životy kolem práce a bohoslužby.

Moravané byli vždycky po všech stránkách nesmír-ně moderní a pokrokoví. Dva z jejich nesrovnatelných rozdílů od ostatních bylo vzdělání a hudba, kde měli základ v učení Jana Husa. Ženy měly přístup ke vzdě-lání stejně tak jako muži. Jiný velikán naší historie, Jan Amos Komenský, před více jak 300 lety napsal, že není důvodu, který by ukázal, že ženy by měly být udržova-ny od znalosti jazyka a moudrosti, protože jsou taktéž lidé a obrazem boha, tak jako jsme my. Proč je máme propustit pouze ze znalostí ABC a pohnat je proti knihám? Máme strach z jejich všetečnosti? Čím více je představíme duševnímu zaneprázdnění, tím méně času si najdou na všetečnost, která pochází z prázdnoty mysli. Takže v Salemu v roce 1722 byla otevřena škola

pro dvě malinká děvčátka, což byl celý rok před tím, než byla otevřena pro hochy. (Má tato skutečnost něco dělat s upalováním čarodějnic? Asi je to námět pro jiný článek.)

Mírumilovní Moravané excelovali ve všem, ať to byla výroba klobásek, nebo muzika. Jejich přesvědče-ní vyrozumíme z jejich poetické víry, že bůh se stejně zabývá aspekty života jak ušlechtilými tak skromnými.

Moravané jsou láskyplných názorů a dělají se i o jed-noduchou večeri s méně šťastnými, jak je demonstro-váno na obrázku, kde v tradičních kostýmech se při světle svíčky modlí před večerí. K této večeri je guláš, vdolky z kukuřičné mouky pečené nad ohněm na mo-tyčce, melasa na jejich politi a jablečný most, nebo víno na zapítí.

Do dnešního dne máme možnost se o životě Mo-ravanů přesvědčit v zachovalém živém muzeu, kde ve starém Salemu je v provozu 51 historických domů, každý s provozem skoro takovým, jako někdy po roce 1753. Je to živé muzeum v pravém slova smyslu.

Lidé zde žijí a provozují svoje řemesla v tradičních dobových kostýmech a udržují nejenom svou víru, ale také tradice, které přežily staletí, tak jako by se vše udá-lo včera. Na obrázcích jsou Vánoční oslavy, kdy během svěřého prosincového večera, bratři a sestry zpívají Ódu na radost.

Kostel Moravské víry s jeho zářící hvězdou s mno-ha tenkými hroty ukazujícími směrem do všech stran vesmíru, je založen na uspokojení srdce, kdy se všichni dělí o prostou večerí, hudbu a rozjímání. Během Štědr-ho večera je kostel napěchován věřícími a dvě mše jsou věnovány dětem. Svíce jsou symbolem narození Ježíška, jako boží odpověď lásky oproti světové temné nenávisti. Jeden z domů nikdo nemůže přehlédnout a může ho jednoduše najít podle krásné vůně pečiva. Je to Win-klerova pekárna, kde se pečou historicky vyzkoušené recepty na chléb, jak žitný, tak medový pšeničný perník. Mimo povídkových buchet a moravského cukrového ko-láče, je to hlavně světoznámé Moravské cukroví.

Na obrázku je starý mistr pekař, Edwin. P. Hale, který z těsta vykrajuje srdíčka. Za ním je pec, ve kte-ré se po celý rok každý den před rozedněním zakládá oheň z dubového a hikorového dřeva (bílý ořech se-veroamerický) a nechá se rozpálit na 325 °C. Když se uhlíky vymetou, tak v klesající teplotě pece se postupně začne péct pečivo podle toho, jakou teplotu které po-třebuje.

Připravil Petr Mahel

Příchod moravských Chorvatů do našeho kraje (1)

Před časem odvysílala Česká televize zajímavý dokument s názvem „Moravští Chorvaté - zrazený národ“, v němž mimo jiné vzpomínal na dobu minulou pan Michal Koch, který pocházel z Vojtíškova, kam bylo několik chorvatských rodin z jižní Moravy, z rozhodnutí Okresního národního výboru v Mikulově, tzv. vnitřně odsunuto.

O bezdůvodném zatčení svého tatínka a odsunu rodiny do Vojtíškova, pan Koch v dokumentu vypráví: „V Podlesí, tam nám zastavili těch dvanáct vagónů, a když maminka viděla ty kopce a ty hory, začala brečet a úplně se zbláznila z toho.“ Sám se slzami v očích a dojetím v hlase dodává: „Říkala - Děcka, kde to jsme? Kde to jsme? Byla z toho vyvalená. Mně je z toho smutno taky ještě, když si vzpomínám na tu máti, jak to s nama neměla lehké. To víte. Až pak, za půl roku, se ten tata vrátil, protože mu nic nedokázali.“

Ale i začátky hospodaření na horských polích po odsunutých Němcích nebyly lehké. Pan Michal Koch vypráví: „Začali jsme normálně, tak jak na jižní Moravě, aj tam jsme začali třeba kravkama vorat. Jenomže tam to bylo těžké, tam bylo hodně kamenů a všechno možné a jedno s druhým. Myslím, ale během roku, jsme koupili koně. Jenže přišel triapadesátý rok a založili JZD. No takže nám pole vzali.“

Film o moravských Chorvatech, kteří do Vojtíškova přišli z jihu Moravy, je zajímavou výpovědí o tomto těžce a nespravedlivě stíhaném národě. Až 18 rodin se tu na severu, z přinucení úřadů nového lidově-demokratického státu, snažilo založit nové domovy. V myslí mi vytanula příjmení jako Jurdič, Koch, Vranešic, Mikulič..., která jsem znal ze svého dětství, prožitého ve Vojtíškově.

Kdo může za vyhnání Chorvatů z jižní Moravy, víme. Ale kde se zvali tam? Odkdy jsou Chorvaté spojeni s historií naší země?

O tom píše paní Lenka Kopřivová na internetových stránkách Moravských Chorvatů. S jejím laskavým svolením vám chceme o historii a kultuře tohoto národa, ve dvou částech, na stránkách Devítky vyprávět.

Příchod Chorvatů na Moravu

Jak se vůbec stalo, že kdysi dávno, před mnoha sty lety, Charvátí na jižní Moravu přišli a usadili se zde?

Život tady nebyl v prvních desetiletích 16. století nijak jednoduchý. V důsledku husitských tažení, válek o dědictví uherské a také různých nemocí a epidemií zde zaniklo mnoho osad a celý kraj byl velice řídko osídlen. Jižní Morava nevzrůstala. Aby k nějakému hospodářskému vzestupu vůbec mohlo dojít, bylo zapotřebí nejprve vyřešit problém nedostatku obyvatelstva. Ten velmi trápil zejména zdejší šlechtu – vždyť hodnota panství byla dána tím, kolik práce-schopných poddaných na něm žilo. Jenže kde nové poddané získat, když se problém nízkého počtu obyvatel týkal takřka celé střední Evropy?

Pojďme se mírně geograficky posunout, a to do Chorvatska. Ani zde situace nebyla snadná, právě naopak. Stát byl vnitřně velmi slabý, a tak se nedokázal bránit postupujícím mocenským tlakům Osmanské říše. Nejpозději po porážce u Moháče již bylo jasné, že slabé Chorvatsko není schopno se tureckému postupu samo ubránit a že je třeba hledat pomoc v zahraničí. Roku

1526 byl za uherského krále zvolen Ferdinand Habsburský, který se o rok později stal také králem chorvatským. Při svém zvolení udělal Ferdinand chorvatským stavům slib, že bude bránit Chorvatsko před tureckými útoky a že přijdou-li zdejší magnáti o své pozemky v důsledku tureckého vpádu, dostanou za ně náhradu v jiné části Uher. Protože se situace nezlepšovala, skutečně došlo k tomu, že některé chorvatské rody se přestěhovaly do klidnějších částí monarchie a vzaly s sebou své poddané. To ale není jediný způsob, jak se Charvátí do střední Evropy dostali. Docházelo také k tomu, že si je jiní šlechtici na své pozemky prostě přivedli. Tak tomu pravděpodobně bylo také v případě Lichtenštejnů, kteří stojí u počátku charvátského osídlení Moravy.

První chorvátsí osídlenci přišli na Moravu zřejmě již kolem roku 1530 na pozvání Jiřího Hartmanna I. z Lichtenštejna. Usadili se ve zpusťlých obcích Frélichov na Drnholecku, Charvátská Nová Ves a Poštorná na Valticku. Také nedaleká Lednice se stala domovem několika charvátských rodin, nevíme však, kdy přesně sem přišly. První doklad o přítomnosti Charvátů v Pasohlávkách je z roku 1564. V 70. letech 16. století se Hartmann II. z Lichtenštejna rozhodl usadit Charváty také v Novém Přerově, Dobrém Poli, Kulenfurtu (dnešní Brod nad Dyjí) a v Hlohovci. Ze stejné doby pochází i záznamy o Charvátech v Hrušovanech nad Jevoškou. V pramenech pojednávajících o znovuoobnovení Hovorán z roku 1590 vidíme, že i velká část zdejších osadníků byli Charvátí. S chorvátskými jmény se dále setkáme i v Dubňanech, v Moravské Nové Vsi, ve Staré Břeclavi, v Kosticích, v Lanžhotě, Tvrdonicích a některých dalších obcích. Je pravděpodobné, že Charvátí, kteří přišli v první polovině 16. století (zejména tedy obyvatelé Frélichova, Poštorné a Charvátské Nové Vsi), putovali přímo z Chorvatska, zatímco ti, kteří přicházeli v 70. letech (usedlí v Novém Přerově, Dobrém Poli a Hlohovci), přicházeli ze svých prozatímních domovů v Rakousku, resp. v Uhrách.

V obcích, kde Charvátí žili v početní menšině, postupně splynuli s okolním obyvatelstvem. Pokud se někde usadily pouze jednotlivé rodiny, bývaly do matrik zapisovány pod jménem „Charvát“. Původní příjmení Charvátů, jež k nám v 16. století přišli, se tedy dochovala pouze u těch, kteří žili pospolu alespoň zpočátku. Těmto se také podařilo děle si uchovat charvátskou identitu a s ní i znalost jazyka – v obcích na Valticku, které byly obklopeny slovanským živlem, se chorvátsky mluvilo několik staletí (v Charvátské Nové Vsi a v Poštorné do konce 18. století, v Hlohovci do počátku 20. století). Ve vesnicích ležících v německojazyčném prostředí Mikulovska (ve Frélichově – dnes Jevoška, v Novém Přerově a v Dobrém Poli) si Charvátí udrželi svou identitu až do nuceného vystěhování v roce 1948.

Mezi Čechy a Němci

Jak je možné, že si Charvátí po staletí zachovali svůj jazyk, kroje, tradice a zvyky, a také vědomí toho, že jsou Charvátí? Touto otázkou se zabývali snad všichni badatelé, kteří si komunity od devatenáctého století všímali. Pojďme si shrnout ty pravděpodobně nejdůležitější faktory:

Jedna z rozhodujících okolností vedoucích k tomu, jestli se všichni ti Křižaniči, Kuzmiči, Stavariči, Radkoviči, Grbavčiči, Jankoviči a další měli i za několik dalších století považovat za Charváty nebo ne, souvisela s tím, kde se po svém příchodu na Moravu usadili. V obcích, v nichž žilo pouze několik málo chorvátských rodin v jinak většinově českém nebo německém prostředí, Charvátí přirozeným procesem postupně splynuli se svým okolím. O kořenech kdesi na Balkáně tak nadále svědčilo pouze původně chorvátské jméno, resp. označení Charvát (Krobot), pod kterým byli zapisováni v matrikách, resp. jak je nazývali jejich sousedé.

K předávání identity mohlo mezi Charváty docházet pouze tam, kde bylo jejich osídlení kompaktní. Na Moravě se utvořila dvě silná já-

dra charvátského osídlení: jedno se nacházelo v blízkosti Břeclavi (Charvátská Nová Ves, Poštorná, Hlohovec), jedno nedaleko Mikulova (Frélichov, nyní Jevišovka, Nový Přerov, Dobré Pole). Zatímco Charváti na Břeclavsku žili v sousedství slovanského obyvatelstva, na Mikulovsku byli jejich sousedy takřka výlučně Němci. Tak se tedy stalo, že Charváti na Břeclavsku se svým okolím postupně splynuli, na Mikulovsku se hranice mezi oběma etniky držela déle a zřetelněji.

Svět, v němž se Charváti na Moravě pohybovali, byl po dlouhá staletí ovlivněn pravidly poddanského systému. Protože například nebylo možné jednoduše dělit grunty, tyto setrvaly v rukou charvátských sedláckých rodin. Příslušnost k Charvátům, zdatným a zámožným zemědělům, se pojila s jistou sociální prestiží. Charvátská sedlácká představovali nejvýznamnější sociální skupinu obce a zásadním způsobem určovali její charakter. Lidé, kteří do Frélichova, Nového Přerova a Dobrého Pole nově přicházeli (a těch nebylo příliš mnoho, protože v 17. ani v 18. století se poddaní moc nestěhovali), následně rozšiřovali spíše nižší sociální vrstvy.

Velice často se v případě Charvátů také mluvilo o endogamních sňatcích (tj. že se vdávaly a ženili navzájem, pouze uvnitř své komunity). Ačkoliv převažovaly, nebyly výlučné. Příženit (přivdat) se k Charvátům nebylo sice (až do 19. století) běžné, nebylo to ale ani tak výjimečné, jak se často uvádí. Charvátské komunity nově přichozí časem integrovaly, pocharvátskily: děti z těchto rodin se stýkaly se svými charvátskými vrstevníky, tak se naučily jejich jazyku, později svou příslušnost ke komunitě ještě zpečetily sňatkem a samy sebe již pokládaly za Charváty. Velké sepětí mezi moravskými Charváty však bylo také důsledkem toho, jakou důležitost a význam Charváti příbuzenským vztahům přikládali (často to vyjadřovali rčením: „My, Charváti, jsme byli všichni jedna rodina.“).

Minimálně do počátku 20. století vnímali konzervativní charvátská venkované sami sebe jako malou, přehlednou, hospodářsky úspěšnou komunitu, která měla svá pravidla, pevně držela při sobě a nepocítovala žádnou potřebu na této situaci cokoliv měnit. Toto sebevědomí se také

do jisté míry odráží v tom, jak byli Charváti vnímáni svými sousedy: „(Charvát) nic nedbá posměchu svého okolí a přezdívky Krobot; vždyť je si vědom své síly. Charváti silně se rozeznávají od okolních Němců vysokou ztepilou postavou, silou, mužností a pracovitostí, ženy krásou. Chorvatský junák nerve se s německým chasníkem, má jej za slabého a bylo by nedůstojno slabého poprati. Na vojnu berou téměř všechny k jezdeckvu.“ V 19. století však dochází k jistým posunům: evropské národy se začínají probouzet a jejich národní hnutí (zejména to německé a české) klepou také na brány našich charvátských obcí. Charváti, chtě nechtě, musí hledat cesty, jak na ně reagovat.

Jak již bylo uvedeno, až do roku 1945 bylo Mikulovsko většinově německé. Charváti sice mezi sebou mluvili chorvatsky, pro domluvu

s okolním světem však běžně používali němčinu. Roku 1805 bylo rozhodnuto, že se Charváti budou učit ve škole v němčině. Toto rozhodnutí nemělo žádné ideologické pozadí a bylo čistě pragmatické. Na počátku 19. století byla němčina považována za jazyk vzdělanců a jakýkoliv (kariérní) postup byl bez její znalosti v rakouské monarchii nemožný. Také jako prostředek pro komunikaci s vnějším světem ji Charváti používali již od pradávna. Je ovšem pravda, že toto opatření z dlouhodobého hlediska její pozice upevnilo. Škola přinesla Charvátům vědomí, jak své potřeby v písemné formě správně zachytit, a to bez gramatických chyb. Naproti tomu moravská chorvatština i nadále zůstávala jazykem předávaným pouze ústně. Znalost její písemné formy byla šířena v rodinách za pomoci chorvatských zpěvníků a modlitebních knih.

Ani v následujících letech nebyla situace jednoduchá. Do hry se totiž navíc přidal „český faktor“, tedy představitelé české inteligence, kteří se začali o osudy „slovanských ostrůvků ve velkém německém moři“ obávat. Kromě badatelů, kteří čas od času charvátské osady navštívili a zamysleli se nad tím, jak dlouho ještě mohou Charváti německému prostředí čelit, je důležité na tomto místě zmínit české kněze působící v charvátských osadách. Právě oni se totiž poměrně výrazně snažili německý vliv vyvažovat. Důležitou osobou byl zejména dobro-polský kněz P. Alois Malec.

Snaha najít si svou pozici mezi českými a německými sousedy je pro existenci charvátských komunit na Moravě charakteristická. Ve 20. století měla mít své tragické vyústění.

O tom ale až příště.

*S využitím stati Lenky Kopřivové
připravil Arnošt Juránek*

Reprodukce obrazů Josefa Lawitschky

(Dokončení příště)

Když ve Skleném padaly hvězdy

Jednou dávno byla ve Skleném svatba. Ženil se místní myslivec a jedna chudá dívka. Myslivec byl v letech a dívka byla ještě mladá. Tehdy to tak chodilo, že se snažili rodiče dostat z domu jeden hladový krk. Třeba i formou provdání mladého děvčete za staršího muže. Dívce to po vůli nebylo, ale nedalo se nic dělat. Myslivec byl na ni hodný, ona byla pracovitá, jak byla z domu zvyklá, a tak se zdálo, že je u nich pohoda.

Ten myslivec byl jako hora, takový silný a mohutný chlap. Měl husté vlasy, dlouhé vousy, jak se na myslivce slušelo, ruce jako větrné mlýny. Na sobě nosil stále stejný myslivecký oblek, který mu docela slušel. Většinu roku ale do lesa nosil zelený vlněný kabátec a v zimě silný kožík. Nebylo divu, jinak to ve zdejších horách ani nešlo. Na nohách nosil mohutné kožené boty. Ty si pochvaloval a pořád se o ně staral. Říkal, že do lesa mít koženou obuv je základ. Nejen, že si je často čistil, ale hlavně také pravidelně mazal tukem. Proto mu nikdy nevadilo chodit mokrou trávou, nebo v rozbrzděném sněhu. V zimě si na ně ještě nasazoval kožené návlečky, aby mu chránily jeho kalhoty a lýtky. Na hlavě stále nosil zelený klobouk, ale více než půl roku nosil kožešinovou beranici. Tedy v zimě. Používal i pletené, nebo kožešinové rukavice. Na cestu do lesa si každé ráno vzal hůl, takovou silnou sukovici, a přes rameno pušku. V lese byl snad pořád a domů chodil jen na večer, aby si odpočinul a zase načerpal sil na další den.

Do lesa s ním chodil takový kluk. Byl hezký, ale byl také z jedné místní chudobné chaloupky, a tak byl rád, že jej myslivec zaměstnával. A vlastně i živil. Chodil v obnošených a doslova otrhaných šatech. Ale v lese se na krásu šatů moc nehledělo. Důležité vždy bylo, aby se udělala stanovená práce podle přání vrchnosti. Na nohou nosil vyšlapané staré myslivcovy škrpály, prý aby nechodil po lese bosky. V těch dobách chodili chudí lidé na vesnicích skoro po celý rok na boso, nebo měli nohy jen obalené v hadrech. Zaměstnáním chlapcovým bylo vyřizovat lidem, co pracovali v lese, kde a jak mají pracovat, hlavně ženským, co dělaly v lese. Těžbu dřeva, domluvu s chlapy, si dělal myslivec sám. Také chov lesní zvěře měl jako svoji hlavní starost. Chlapec zase vyřizoval to, na co myslivec neměl nikdy čas. Ukazoval, kde a jak se sázely stromky, kde se klučily větve, kde se obžínala tráva, kde si lidé mohou nebo nemohou brát domů kletí a šišky na topení atd. Vše podle pokynů od myslivce.

Chlapcova práce v lese byla pro myslivce velká pomoc. Chlapec také pomáhal mladé paní myslivcové s prací na hájence. Tedy spíše na poličku, kde si obyvatelé hájovny pěstovali vše pro svoji obživu, v děláni sena a dřeva na zimu a podobně.

Pochopitelně pomáhal i se dřevem do domácnosti na topení. Při té příležitosti si nosil domů svým rodičům také vždycky něco na přilepšenou - dříví na topení, nebo spíše větve, sucháry, listí na podestýlku, šišky na otop, borůvky, maliny, jahody a houby na jídlo.

Myslivcová byla ráda, že má doma k ruce občasný a hlavně i hezkého pomocníka. Sama byla pracovitá hezká mladá paní. Byla blondýnou s trochu špičatým nosíkem, modrýma očima a šibalským pohledem. Proto se za ní

každý vždycky rád ohlédl, zvláště když šli spolu s myslivcem a mladým pomocníkem jednou týdně do kostela.

Při té příležitosti si myslivec zašel za kamarády do hospody na stopečku a mladá s pomocníkem zase zašli do místního hokynářství na nezbytný nákup do domácnosti. Pomocník jí pak pomohl ten nákup odnést domů. Na myslivce pak již nečekali a šli brzy spát.

O myslivce se jeho žena vzorně starala a měla jej ráda. On chodil domů z lesa unavený. Jak při-

Už je to deset let

Dnes už si asi málokdo vzpomene, že je to právě deset let, co se pokusila skupinka lidí vytvořit obecní zpravodaj.

Všechny texty se tehdy vešly na jediný list papíru, nazvaný Sněžník. Setkal se většinou s pozitivními ohlasy, a tak už byl jen krok k tomu, aby se začala tvořit dnešní Devítka.

Zpočátku měla více odpůrců, než příznivců, ale udržela se. Chtěl bych proto touto cestou poděkovat všem redaktorům, kteří náš obecní zpravodaj tvořili a dále tvoří, i všem přispěvatelům za články. To vše s vřoucím přáním - aby nám to vydrželo.

Petr Mahel, šéfredaktor

Číslo 1/2008

SNĚŽNÍK

Občasník pro obec Malá Morava a její místní části - Vojtškov, Podleší, Křivou Vodu, Vlaské, Vysoký Potok, Vysokou, Sklené a Zlatý Potok

Legenda o Pánu, který vládne Králickému Sněžníku

Bohové v boji proti titánům museli ukrýt kámen života, aby ho uchránili. Našli tak místo na zemi, kopec, kde lidé i skřeti s přírodou v souladu žili, místo zapomenuté a nedotčené. Když bohové snesli kámen života na toto místo, uviděli skřeta sbírajícího byliny a jmenovali ho svým pomocníkem. Za odměnu ho jmenovali pánem území mezi Orlickými horami a Jeseniky, pojmenovali ho Pod Bělníkem podle byliny, kterou sbíral, a jeho úkolem navěky věků je střežit kámen života.

Proč si vybrali právě toto místo? Bylo to místo zapomenuté, žili zde pouze skřeti a víly starající se o vodní prameny. O ty malé se starali skřeti Babušníci a o ten největší pramen Moravy se stará sám pán Králického Sněžníku - Podbělník.

Dlouhé věky tu žili lidé v podhůří v souladu se skřety a přírodou a ani si neuvedomovali, že žijí v blízkosti tak vzácné hory. Až jednou, když přijížděla armáda bojovníků a hledala kámen života, si uvědomili, že je jejich povinností, aby toto místo chránili. Muži z místního kmene byli velmi dobří bojovníci a

s pomocí skřetů se jim čím dál častěji útoky cizích bojovníků dařilo odvracet. Jednou se ale zděšili. Byla to hrůza. V čele vojska šlo zvíře, při každém jeho kroku se trásla zem a pátoú nohou si podávalo žrádlo do tlamy. Skřetové zavolali pána Sněžníku a ten zaklel zvíře v kámen. Ten kámen stojí na věky na samém vrcholu hory.

Abý byl zajištěn mír a klid, vznikla tak mírová dohoda mezi místním kmenem a kmeny hledající kámen života. Vůdcové bojovníků a dcery místního kmene sňatkem tuto smlouvu zpečetili. Jednou přijel bojovný kmen opět pro nevěstu, ale ta byla již zamilovaná do místního chlapce. I přesto ji odvezli s sebou do cizích krajů a mladíkovi z toho puklo srdce žalem. Jeho duše bloudila po světě a hledala klid. Jeho utrpení vycitil místní člověk, který ho bezmála po 1 800 letech vysvobodil. Na místě, kde zemřel, postavil hrob a na jeho památku zatloukl kříž. Jeho duše se tak po staletích setkala s jeho milovanou.

Citit utrpení někoho, kdo zemřel tak dávno, mohou jen vyvolení lidé, kteří

žijí pod Králickým Sněžníkem a na které působí to zázračné magnetické pole - kámen života.

Petr Mahel

Kvíz pro děti

Milé děti,

občasník Sněžník ve spolupráci s Klubem vojenské historie Kralka pro vás připravil malý kvíz. Prvních deset vylovaných dostane vstupenku na bunkr K-S5 zdarma. Vyplněný kvíz odevzdejte zástupcům našeho obžníku - Jaroslavě Čehové (Podleší), Kamila Tóthové (Vojtškova) Petr Mahel (Malá Morava).

1. Československo budovalo betonové bunkry:

a) aby zajistilo dokonalou obranu hranic b) pro turisty c) využili prázdné místo

2. Do výzbroje pěchotních srubů nepatřily:

a) těžké kulomety b) bezpečnostní houfnice c) bezpečnostní houfnice

3. Diamantové příkopy před objektem sloužily:

a) jako bazén pro osádky b) překážka proti pěchotě c) úkrytka na WC

4. V roce 1938 sousedilo Králicko s:

a) Polskem b) Německem c) SSSR

5. Po mnichovské dohodě Králicko a Hanušovicko připadly:

a) Německu b) Polsku c) Rakousku

6. Mnichovská dohoda byla podepsána a) bez Československa b) bez Německa c) bez Francie

7. ČSR patřily od roku 1918 až 1938:

a) Čechy a Morava b) Slovensko c) Podkarpatská Rus

8. Kdy byla podepsána Mnichovská dohoda:

a) 29. září 1938 b) 8. května 1945 c) 28. října 1918

9. Kterým státům muselo Československo odevzdat část území:

a) Německo, Polsko a Maďarsko b) Rusko a Finsko c) Francie a Itálie

10. Dne 15. března se Československo rozpadlo na kolik států:

a) 2 b) 3 c) 4

Přání redakce

Až rozsvítí se světla svíček, až zazní zpěvy u jeslíček, až narodí se Kristus Pán, kéž také tiše vstoupí k vám a svou milou něžnou dlaní vám dá své svaté požehnání. Ať žehná vám na každém kroku, dnes i v celém příštím roku. Paprsek Světla ať na cestu vám svítí a láska prozáří celé vaše bytí. Krásné a pokojné vánoční svátky a v novém roce mnoho radosti, štěstí a zdraví přeji

redaktoři Devítky

šel, převlékl se do suchého a manželka mu hned dala něco dobrého k jídlu. Hlavně teplou polévku a něco na zakousnutí. K tomu ještě hrnek silného čaje z bylinek. Oblečení mu dala vyvětrat a hlavně usušit, když bylo mokré, aby bylo zase na ráno připravené. Také je občas kontrolovala a případně i opravovala. Tedy jen drobné zašívání, případně přišila knoflík a podobně. To samé pak dělávala i pomocníkovi.

Ten spával v komůrce, nebo zašel domů k rodičům. A ráno se zase za svítání vrátil do hájenky. Tam mu myslivec dal pokyny, co je potřeba v další práci a šlo se opět do lesa.

Mladá myslivcová ale vstávala první. Muse-la nejdříve ošetřit domácí drůbež, nakrmit krávu a podojit ji, aby bylo zase doma trochu mléka, vypustit na pastvu ovce a kozu. Pak musela honem připravit snídani pro všechny. Po odchodu manžela a pomocníka za prací do lesa se dala do vaření. Vyběhla na zahrádku, kde pěstovala vše, co bylo do domácnosti potřeba. Zeleninu, drobné bylinky na vaření, ale také na léčení podle potřeby. Zkontrolovala, jestli se dá již sekat tráva, nebo sledovala, jak zraje obilí a brambory. Během roku bylo stále co sklízet. Jablka, hrušky, rybíz, jeřábiny a podobně. Nesměla ale zapomenout i na topení, vlastní úklid v kuchyni, v ložnici, ve stáji. Pochopitelně vždy musela dát nažrat králíkům a pro všechny zvířata nachystat vodu na pití. Tu našťestí měli přivezenou samospádem do hájenky, kde byl udělaný rozvod do předstí-ně a odtud do stáje. Bylo to nutné takto, protože v zimě zde obvykle napadlo více než metr sněhu a vítr a mráz si vždycky udělaly své. Nebylo radno v těchto zimních dobách chodit moc ven.

Poděkování

Politická strana Moravané, místní organizace Malá Morava - Staré Město, vám děkuje za projevenou přízeň v roce 2018 a přeje vám pěkné prožití vánočních svátků a všechno nejlepší v roce 2019.

Za MO Moravanů
Petr Mahel

Mrkvové vánoční cukroví

Mrkev nebývá úplně běžnou součástí vánočního cukroví. Někteří z nás se s ní však již možná potkali jakožto s ingrediencí při přípravě osvěžujících moučníků. Mrkvové vánoční cukroví patří do kategorie zdravého mlsání.

Ingredience: 180 g jemně nastrohané mrkve, 300 g celozrnné mouky, 250 g tuku, kypřicí prášek do pečiva (použijeme půl sáčku), moučkový cukr s vanilkou na obalení, mandle na plátky.

Tuk utřeme s nastrohanou mrkví. Mouku prosetou s práškem do pečiva vmícháme a vytvoříme těsto. To posléze vyválíme a vykrájíme libovolné tvary. Hezky vypadají jak obyčejná kolečka či čtverečky, tak můžeme i zaexperimentovat a pustit se do tvarů vyložené vánočních – stromečky, hvězdy, zvonečky apod. Vykrájené kousky ozdobíme plátky mandlí. Poté pečeme v troubě cca 10 minut při teplotě 180°C. Horké mrkvové vánoční cukroví ještě obalíme v moučkovém cukru.

Přesto právě v této době museli chodit ven do lesa myslivci s pomocníkem nejvíce. Bylo to období, kdy obvykle vrcholila těžba dřeva v lese, současně bylo nutno zavážet krmelce senem, když se to nestihlo na pozim, případně doprovázet panstvo na lovu zvěře atd. K tomu zase zabezpečit odvoz dřeva do Podlesí na nádraží, nebo na pilu. Často bylo nutno vozit dřevo až do velkoskladu dřeva k nádraží v Červeném Potoku, kde se pak třídilo a odváželo dále vlakem. Nakládací místo na nádraží v Podlesí bylo malé a stačilo jen k nakládání řeziva z místní pily. Rozváželo se také dřevo podle poptávky a zájmu místním občanům za úhradu, nebo lesním zaměstnancům jako deputát. To samé dřevo bylo dovezeno také do hájenky. Tedy spíše na skládku na dvoře. Zde jej myslivec pak přikryl, aby na něj nepršelo, nebo spíše, aby na něj nesněžilo a bylo v suchu. Jeho pořezení řešil až v létě. Těžbu dřeva, jeho odvoz z lesa prováděli lesní dělníci, případně ještě najatí další pracovníci od místních sedláků. Tedy nejen ze Skleného, ale hlavně z Malé Moravy i odjinud. Na tahání velkých klád byly nejlepší potahy s voly. Ty ale vlastnil jen velcí sedláci. Jinak potahy koňské. Přesto ale myslivec se svým pomocníkem museli dávat pokyny, kde se má kácet a kde ne. Případně evidovat, kdo kolik nakácel a odvezl. Práce v těžbě dřeva byla vždycky těžká a nebezpečná.

Kdysi na našeho hajného spadla kláda a velmi jej ponížila. Byl tehdy v kožichu, takže na první pohled nebylo nic moc vidět. Pomocník hned sehnal sáně od polesného i s kočím a odvezl pochroumaného myslivce domů do hájenky. Od polesného dostal hajný volno, protože prý má stejně nadděláno, vzhdyť je v lese pořád po celý rok. A je třeba se uzdravit a hlavně si konečně odpočinout. Doktora volat hajný nechtl. Stálo by to moc peněz a těch nebylo ve Skleném, v žádné chalupě, nikdy nazbyt.

Poslali tedy pro babku kořenářku do Vysoké. Byla se svými léčebnými schopnostmi vyhlášená. Mladý pomocník si opět půjčil sáně od polesného a uháněl pro babku na Vysokou. Té se ale moc nechtělo. Vláška zima, mráz zalézal za nehty, všude bylo hodně sněhu a navíc začal foukat i zlý vítr od hor. Mladý pomocník babce slíbil, že ji opět zaveze domů, že ji nenechá jít tak daleko v zimě pěšky. A hlavně ať si pohne, protože hajný má veliké bolesti. Nebylo divu, vzhdyť byl nejen pomlácený, ale asi měl i nějaké zlomeniny. Proto jej tak všechno strašlivě bolelo.

Mladá hajná se slzami v očích litala kolem něj, jak uměla. Svlékla jej a umyla, oblékla jej do čisté košile a uložila do lůžka, tentokrát v kuchyni, aby mu byla blízku, kdyby něco potřeboval a hlavně aby nebyl v ložnici se svým bolením tak sám. Ihned mu udělala bylinkový čaj a začala mu dávat na bolavá místa studené obklady. Mezitím přijel pomocník s babkou kořenářkou z Vysoké. Ta hajného „odborně“ prohlédla. Zjistila, že má opravdu zlomenou ruku a nohu současně. Ostatní bolístka, že jsou jen pohmožděny. Vše mu narovnála, zabalila do lopuchového listu, které měla na takovéto případy připravené. Zlomeniny zafixovala ještě dřevěnými prkénky, aby se nehýbaly a kosti mohly dobře srůst. Namazala jej psím sádlem a dala mu kafróvé kapky na zmírnění bolesti. Ukázala, jak má mladá myslivcová pokračovat v léčení. Hlavně nezapomenout vyměňovat léčivé obklady, aby ustoupila horečka. Ukázala jí, jak je má dělat a jak obvazovat. Poradila jí ještě, jaký léčivý čaj má nemocnému vařit. Pak ji zase mladý pomoc-

ník odvezl domů na Vysokou. Dostala nějaký peníz a hlavně výslužku na cestu. Někáká vajíčka, trochu ovoce, zeleniny a brambor. Navrch ještě ovčí sýr, který si myslivec sám dělal. Domluvili se, že se na nemocného přijde podívat, ale musí ji zase pomocník se saněmi dovézt a odvézt. Mladý pomocník dostal volno s tím, že se má každé ráno zastavit a pomoci hajné se dřevem a s topením, když je myslivec nemocný.

Myslivcová se od svého muže ani nehla. Stále jen kolem něho. A v noci si zalezla k němu pod peřinu. Postel v kuchyni byla velká a fortelná. Do té doby spávali každý zvlášť, ve svých postelích v ložnici. Teprve nyní si hajná uvědomila, jaký je její muž hodný a milý člověk, který ji má opravdu rád z celého srdce.

Po několika dnech se mu ulevilo od bolesti a počal i trochu vstávat. Ale ještě jej to bolelo. Vydržel takto celý týden. Mezitím se na něj přišel podívat polesný a donesl mu také trochu lesnické medicíny – pravou jalovcovou. Trochu požer-tovali. Řekl mu, že letos do Vánoc již nemusí do lesa, tak ať se raději vykurčuje, aby byl zase na jaře fit. Pak se tu zastavila léčitelka z Vysoké. Ta mu prohlédla rány. Pochválila, že se krásně hojí a pochválila také myslivcovu manželku za péči o nemocného. Dala jim ještě masť na hojení ran a odjela zpět na Vysokou.

Vše se událo těsně před Vánoci. Hajný najednou řekl mladému pomocníkovi, že musí jít opět do lesa. Ale jen na okraj, a to zanést do krmelce vánoční nadílku pro lesní zvířata. Jednak zkontrolovat, zda tam mají dostatek sena, dále dát kostku soli do „lizu“ a hlavně do korytka pod střechou krmelce nasypat žaludy, jablka a podobně. Potom měl užznout stromeček, který si tam již vyhlédl na Vánoce.

Jak domluveno, tak uděláno. Zvířátka jako by to věděla, čekala opodál na nadílku. Pak ještě uřezal ten stromeček a donesl jej do hájenky. Ustavil jej v kuchyni na stoličku. Myslivcová jej hned nazdobila. Mladý pomocník dostal celoroční plat, co bylo domluveno, jedny boty a jedny šaty. Sice mu byly ty šaty velké, ale prý řekne doma mamince, aby mu je zabrala a upravila, aby nedělal ostudu sobě, ale ani lesu. K tomu dostal ještě nějakou výslužku jako vajíčka, zeleninu a trochu brambor navrch. Myslivce mu dal také kousek masa z divočiny, co měl již na tuto příležitost schovanou. Pomocník pak odešel domů slavit Vánoce.

Nakonec šel myslivec již v dobré kondici s manželkou ven, podívat se na hvězdy, jestli zrovna nepadají. Byla krásná noc, zdáli z Malé Moravy se ozýval zvon kostela. Sklené bylo jako v pohádce, celé zasněžené. Obloha byla plná hvězd. Najednou se jim zdálo, že opravdu padají hvězdičky. Oba to nevyšlovi nahlas, ale měli oba veliké přání do nového roku.

No a na jaře již zase začala práce v lese. Najednou se telila kráva, narodila se mladá kůzlátka, mladá jehňátka, mladá kuřátka a mladí králíci. Mladá hajná také cítila, že nosí pod srdíčkem nové štěstí.

A také bylo. Narodila se jim holčička. Hajný radostí nevěděl, co má dělat, ale ženské ze Skleného jej hned usměrnily. Musel sehnat vybavu pro dítěátko, kolébku atd. Ale to je již jiný příběh.

Hvězdy nelhaly, opravdu donesly do hajnovy štěstí.

Ludvík Vrána

Krasové jevy Králického Sněžníku

Králický Sněžník se stejnojmenným nejvyšším vrcholem (1 424 m n. m.) je třetím nejvyšším pohořím v naší republice. Leží na pomezí Polska a České republiky, dnešní státní hranice sleduje historickou zemskou hranici Slezska, zároveň zde, sledující zhruba pramenný úsek toku Moravy, prochází historická zemská hranice mezi Čechami a Moravou. V letech 1889 až 1973 stála na vrcholu Králického Sněžníku kamenná rozhledna, její poškozená stavba byla odstřelena polskou armádou.

Zdaleka viditelný Sněžník, v minulosti nazývaný též Sněžkou Králickou, byl nápadný tím, že v okolí vrcholu leží sníh až 8 měsíců v roce, obvykle až do června.

Vrcholová část pohoří zasahuje nad horní hranici lesa, což významně ovlivňuje rozmanitost přírody Králického Sněžníku. Pohoří se vyznačuje poměrně příkrými svahy. Po hřebtech pohoří (zhruba podél státní hranice) a napříč Červenopotoční kotlinou probíhá hlavní evropské rozvodí. Naše část pohoří je odvodňována jednak řekou Moravou a jejími přítoky (úmoří Černého moře) a jednak Tichou Orlicí a jejími přítoky (úmoří Severního moře), polská část je odvodňována přítoky Klodské Nysy (úmoří Baltského moře).

Z geomorfologického hlediska je Králický Sněžník hrástí (soustavou vyzdvižených ker omezenou zlomy). Jde tedy o typické kerné pohoří, budované tzv. orlicko-sněžnickým krystalinikem (krystalinikum je souborné označení pro přeměněné horniny, kombinované případně s hlubinnými vyvřelinami). Nejvíce rozšířená je zde tzv. sněžnická rula.

V chladných obdobích pleistocénu dosahoval Králický Sněžník dnešních nadmořských výšek a ležel v předpolí severských pevninských ledovců. Velký význam v těchto obdobích měly anemo-orografické systémy, které i při omezené ploše pohoří vedly ke značné akumulaci sněhu na závětrné východní a jihovýchodní straně pohoří. V samotném pohoří byl vyvinutý permafrost (dlouhodobě zmrzlá půda) a v oblasti Prudkého potoka pravděpodobně vznikl karový ledovec (jeho vliv na modelaci reliéfu však byl omezený). Významný byl vliv procesů mrazového zvětrávání, což se projevilo zejména vznikem rozsáhlých sutí a blokovo-bahenních proudů.

Pozůstatkem ledových dob jsou také mrazem třídně kopečkové půdy. Asi 500 metrů jihozápadně od vrcholu Králického Sněžníku se nacházejí tzv. Vlaš-

čí kameny, soustava rulových skalních srubů s kameným mořem na úpatí.

Pro geomorfology zajímavé poznatky přinesly změny reliéfu v souvislosti s velkou povodní v červenci roku 1997. Především v návětrné části pohoří (např. v tzv. Pětipotočí nad chatou Vilemínka) došlo vlivem povodňových vod k vyklizení mocných pleistocenních sutí z den údolí až na skalní podloží. Samotné koryto řeky Moravy nad Velkou Moravou bylo hrubým transportovaným materiálem prohloubeno do skalního podloží o cca 0,3 m. V údolí řeky Moravy vznikly na svazích sesuvy a blokovo-bahenní proudy. Níže ve Velké a Dolní Moravě bylo v nivě uloženo velké množství sutí. Povrch nivy nad obcí Červený Potok se zvýšil o cca 0,7 m.

Na našem území vybíhají z Králického Sněžníku dva hřbety (západní pohraniční a východní hřbet Sušiny, označovaný též jako „moravský“, protože již celý leží na historickém území Moravy).

V údolí Moravy jsou vyvinuty krasové jevy, zejména formy třetihorního (pravděpodobně tropického) krasu v mramorovém lomu ve Velké Moravě. Krasové jevy se nacházejí v krystalických vápencích (mramorech). Vápence tvoří dva souběžné, tektonicky rozčleněné pruhy na svahu nad levým břehem Moravy. Hlavním vápencovým tělesem je tzv. „spodní pruh“ o šířce 150 až 200 metrů a délce cca 4 km. Tento pruh pravděpodobně prostupuje pod celým masivem Králického Sněžníku až na polskou stranu, kde vystupuje v údolí Klešnice (Medvědí jeskyně). Drobnější „horní pruh“ je široký cca 80 metrů a dlouhý asi 600 metrů. Na povrchu jsou obě tělesa většinou překryta mocnou vrstvou svahových zvětralin a sutí (v místech krytých sutí se dokonce projevují rozsáhlé závrtové sníženiny).

Na okraji spodního pruhu krystalických vápenců se nachází jeskyně Tvarožné díry (těž trpasličí díry či Quarglöcher), což je systém více méně horizontálních chodeb a kanálů, zčásti protékaný podzemním tokem. Jde o povodňové ponory Moravy a naopak o vývěry podzemního toku. Ponory a vývěry se nacházejí také přímo v korytě Moravy v blízkosti jeskyně.

Původní vchody do Tvarožných děr jsou dnes zaslepeny a do jeskyně se vchází uměle proraženou vstupní stolou (klíč je uložen na Správě CHKO Jeseníky, pod kterou spadá NPR Králický Sněžník). Jeskyně prodělala zajímavý vývoj, který je patrný na různých

úsecích chodeb. V zadní části jsou zachovány původní rourovité tvary odpovídající freatickému typu jeskyně (taková jeskyně se vyvíjela pod úrovní hladiny vody). Blíže ke vchodu byly chodby přemodelovány směrem k typu vadózní jeskyně (jeskyně s proudícím vodním tokem mající v ní volnou hladinu). V příčné chodbě se zachovaly zajímavé tvary (korozní výklenky a ploché stropy), které dokládají jezerní etapu vývoje jeskyně. Na současném charakteru jeskyně se podílely i mladé tektonické pohyby.

Sintrová výzdoba v jeskyni není příliš vyvinutá. Nejvýznamnější je výskyt nickamínku, především ve vstupní chodbě. Jeskyně byla z velké části zanesena sedimenty (šterky, písky). Ty byly odklizeny při umělém snižování vodní hladiny v souvislosti se speleologickým průzkumem. V suchých částech jeskyně jsou původní vrstvy výplní o mocnosti více než 2 metry zachovány. V Tvarožných děrách je známo necelých 200 metrů chodeb, z toho 60 metrů tvoří podzemní vodní tok.

Nesmírně zajímavá zjištění přinesl výzkum podzemních vod v jeskyni a jejím okolí. Podzemní tok v jeskyni je napájen ze tří zdrojů (zdejší pramen, vody z řeky Moravy a nakonec hluboké podzemní vody pronikající sem z polské strany Králického Sněžníku pod hlavním evropským rozvodím). Spojitost s vodami na polské straně Králického Sněžníku byla prokázána na základě dlouhodobých měření odtoků z povodí, barvicích pokusů a také výskytem zvláštního koryše – blešivce *Niphargus schneeburgensis*.

O jeskyně Tvarožné díry projevovali zájem již v 17. století hledači zlata a drahých kamenů z Vlach (dnešní Itálie). V 80. letech 20. stol. byl proveden v rámci polsko-české spolupráce rozsáhlý výzkum v celém masivu Králického (Kladského) Sněžníku. Právě při něm byl prokázán přeliv krasových vod ze severní na jižní stranu Sněžníku (pod hlavním evropským rozvodím). Barvicí látka vpravená do vody na polské straně Sněžníku byla po nějaké době zjištěna v Mléčném prameni na české (respektive moravské) straně. Od roku 1985 byly Tvarožné díry intenzivně zkoumány členy České speleologické společnosti, kteří také vybudovali odvodňovací stolu, sloužící dnes též ke vstupu do jeskyně.

Hynek Skořepa
Zdroj: krasy.gymuo.cz
(Dokončení příště)

Adventní zasněžená krajina - svítání ve Vojtěškově.

Foto Kamila Tóthová

OLŠOVÁČEK

PŘÍLOHA PRO DĚTI

Milé děti,

jsou tady po roce zase Vánoce a my jsme tady pro vás s vánočním Olšováčkem. Můžete si zazpívat, vymalovat vánoční stromček, upéct s maminkou nebo s tatínkem vánoční kokosové kuličky anebo přečíst zimní pohádku. Přejeme vám šťastné a krásné Vánoce v kruhu těch, které máte rádi a taky nějaký hezký dáreček pod stromčkem. Vesele do nového roku!

Dej Bůh štěstí

Mírně česká

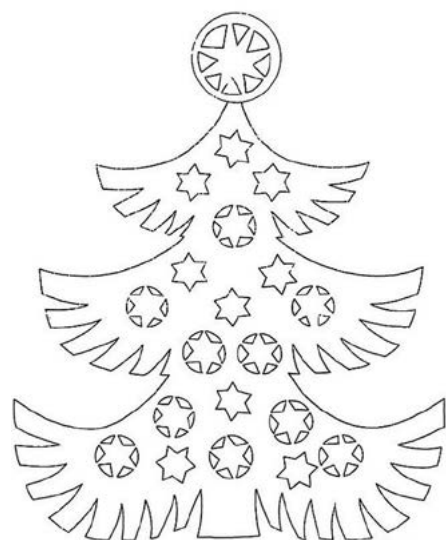
1. Dej Bůh štěs-tí to-mu do-mu; my zpí-vá-me, ví-me ko-mu:
(Pá-nu Bo-hu):

(D A D Emi7A D D A Hmi Emi7A D) G A7 H7 Emi A D

malému dě-tát-ku, Kris-tu Je-zu-lát-ku, dnes v Bet-lé-mě na-ro-ze-né-mu.

2. On rozdává štědrovníčky,
jabka, hrušky a trojníčky,

za naše zpívání, za koledování,
dejž vám Pán Bůh své požehnání.

Nepečené kokosové kuličky

Recept pro děti a jejich maminky nebo tatínky:
Potřebujete: 50 g dětských rozdrčených piškotů, 100 g ztuženého tuku, 150 g kokosu a 2 lžice zavařeniny.

Tuk nahřejeme, přidáme kokos, rozdrčené piškoty a zavařeninu. Vypracujeme těsto, ze kterého tvoříme kuličky, které obalíme v kokosu. Necháme zaschnout a uchováme v chladu.

Dobrou chuť!

Severská pohádka

Na severu, v Arktidě, žil malý Eskymáček. Měl malý domek, lavičku a na nebi mu každý večer vyšla zářivá hvězdička.

Jednou připlula na ledové kře Mrožice. Rozhlédla se kolem, a pak povídá: „To je všechno, co tady máš? Dům, lavička a samota?“

Eskymáček se plaše usmál a ukázal na nebe: „Ještě mám hvězdičku.“

Mrožice pohlédla tím směrem: „Myslíš tu cizotu, vzdálenou stovky světelných let? Pchá!“ ušklíbala se, otočila se i s ledovou krou a odpplula.

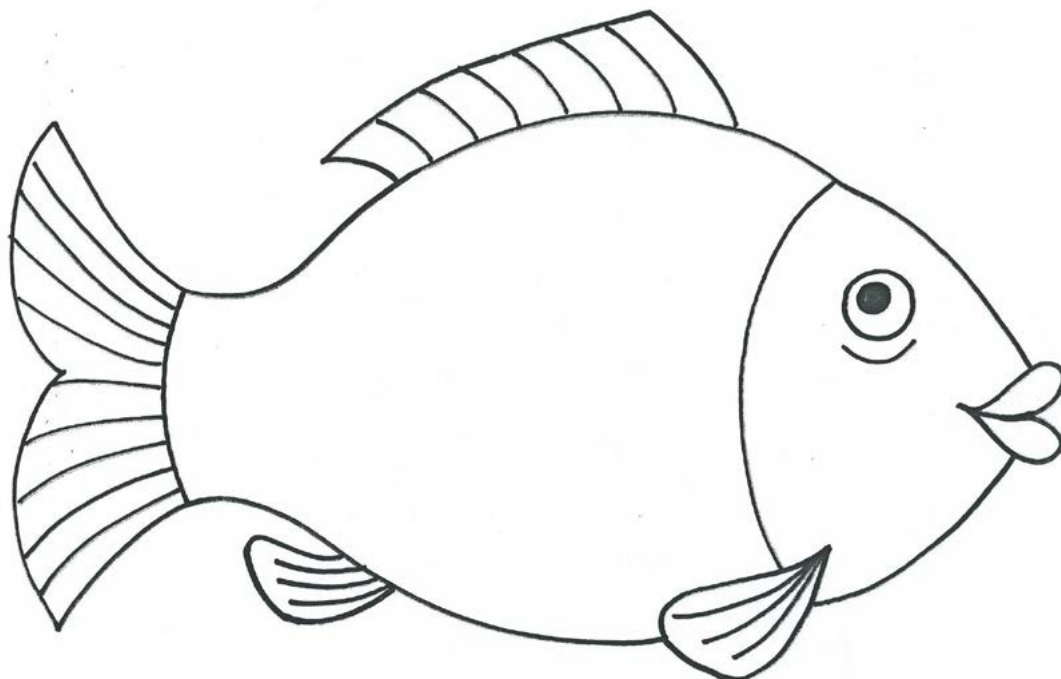
Eskymáček se zarazil: „Myslel jsem, že jsem šťastný.“ A pak zesmutněl. A byl smutný celý den, i další den, i ten další.

Čtvrtého dne si v tom smutku vzpomněl na svou hvězdičku a jeho srdíčko se trochu usmálo.

„Kde je má hvězdička? Chybí mi.“ A když přišel večer, posadil se na lavičku, aby ji vyhlížel.

Hvězdička vyšla a rozsvítila noční nebe. Eskymáček se na ni díval a v srdci se mu rozlévala radost. Usmíval se a bylo mu dobře. Byl zase šťastný.

Olšováček připravila
Radomíra Morbacherová

Růženka

Ve Vysokém Potoku žila se svými rodiči malá holčička, která se jmenovala Růženka. Měla světlé blond vlasy a krásné modré oči jako dvě studánky. Rodiče chodili do práce, a tak Růženka bývala často doma sama. Ale nebyla tak docela sama. Byl tam s ní ještě pes Alík, kočka Mícinka, dvě ovečky, v králíkárně ještě žili dva králíci. Nebyli to ovšem králíci z klobouku, protože nebyli bílí, ale docela mourovatí. No a pak tam na dvoře ještě s Růženkou byli slepice s kohoutem. Na zahradě zase byl včelín, kde žily včelky. Ty zase po celé dny sbíraly med. Všichni společně spolu nějak pracovali, jen Růženka byla od té práce po celodenní práci strašlivě špinavá. Maminka ji za to často hubovala, ale tatínek se jen smál. Oba dva měli Růženkou velice rádi.

Jednou, když Růženčini rodiče nebyli doma, přišel kominík. Že musí u nich vyčistit komín, jinak by jim netopila kamna. Byl celý od sazí a mouru, vypadal zrovna jako čert z pohádky, a tak se jej Růženka docela bála.

Pes Alík se od Růženky ani nehnul. Na kominíka vrčel, když šel okolo.

Kominík si udělal svoji práci, pozdravil Růženkou a šel si zase po své práci jinam. Jen se nezapomněl na Růženkou usmát a pohladit ji po tvářičce. Růženka viděla, že kominík není zlý a pro samé jiné starosti na něj zapomněla.

Když přišla maminka domů a uviděla Růženkou, tak spráskla ruce a zvolala: „Kdo ti to, Růženko, udělal? Běž se hned umýt, vždyť vypadáš jako kominík!“

Růženka ale maminku opravila, že není kominík, ale kominík že u nich byl a čistil komín a kamna ve světnici. Mamince to bylo hned jasné, ale Růženkou od sazí vidět nechtěla. Přesto ale pomohla Růžence umýt.

Černý mour a saze se musí umýt mýdlem a hlavně teplou vodou. Nebylo možné se umýt jen tak na dvoře u pumpy vodou studenou. Ale kominík do chalupy vřdycky přináší štěstí, a tak maminka oznámila večer tatínkovi, že Růženka již nebude sama, že bude mít asi bratříčka.

Růženka to ještě nechápala, ale v jejich chaloupce zavládla ihned radost.

Maminka upekla hned druhý den bábovku a za nějaký čas k nim opravdu přiletěl čáp. A byl to opravdu bratříček. Maminka zůstala již doma, a tak byli doma pořád nejméně tři. A k tomu ještě všechno to domácí zvířectvo, co tu bylo hned od počátku. Jen přibyla ještě koza, ve chlívkou prasátko a k tomu všemu ještě hejno husí.

Husy měla Růženka nejraději, sbírala od nich totiž jejich krásná bílá a dlouhá peříčka. Občas musela hlídat bratříčka a vozit ho v kočáře, nebo houpat v kolébce.

A tak v chaloupce bylo hned plno štěstí. A když zase za rok přišel kominík, tak se ho už Růženka nebála. Naopak měla radost, že jej zase vidí. Ale dávala si pozor, aby ji zase neumazal.

Ludvík Vrána

Moravské

koláčky s ořechy

Ingredience: 500 g mouky (hladké), 250 g másla, 250 g cukru (moučky), 6 ks vajec (uvařené natvrdo), kůru z 1/2 citronu, vejce (na potřetí), 100 g ořechů (nasekaných), mouku (na vál), tuk (na vymazání).

Postup přípravy receptu:

1. Mouku na vále smícháme s kousky másla, cukrem a vejci.
2. Poté přidáme kůru z citronu a vypracujeme těsto. Necháme chvíli odpočinout, poté vyválíme na 1 cm plát.
3. Z něj vykrajujeme kolečka nebo i jiné tvary a dáme na plech upéct dozlatova.
4. Před pečením potřeme rozšlehaným vejcem a posypeme ořechy.
5. Uložíme do sucha a chladna.

Vánoční štrůdl

Ingredience: listové těsto, 50 g mandlí (nasekaných), 1 PL cukru, 200 g sušené fruit medley, 1 hrnek rozinek, 1 KL skořice, 1/4 hrnku strouhanky, rum nebo voda.

Sušené ovoce a rozinky zalejeme vařící vodou nebo rumem. Necháme aspoň hodinu stát (s vodou je to rychlejší, s rumem můžeme nechat přes noc). Vodu scedíme, přidáme zbytek přísad a smícháme. Na střed plátu listového těsta dáme směs a srolujeme jako normální závin. Pečeme asi 30 minut na 200°C.

Ovesné kuličky

Nechali jste vánoční cukroví a jeho přípravu na poslední chvíli? Ovesné kuličky zvládnete mít hotové za čtvrt hodiny a recept je to nejen dobrý, ale i velice zdravý.

Ingredience: 150 g ovesných vloček, 150 g másla, 100 g třtinového cukru, 3 lžíce karobu nebo kakaa, 1 vanilkový cukr, kokos nebo mleté vlašské ořechy na obalení kuliček.

Uvedené ingredience smícháme a vypracujeme hmotu, ze které tvoříme kuličky. Podle chuti je hotové můžeme ještě obalit v kokosu, mletých ořechách, sezamových semínkách apod. Obalené kuličky necháme v chladu ztuhnout a je hotovo.

Myslivecké knoflíky

Ingredience: 250 g hladké mouky, 60 g másla, 60 g Hery, 80 g moučkového cukru, 3 žloutky; na sních: 200 g cukru krupice, 200 g mletých oříšků; jádra vlašských ořechů.

Z mouky, másla, Hery, moučkového cukru a žloutků vypracujeme těsto, které necháme odpočinout. Rozválíme je na plát, ze kterého vykrojíme kolečka. Ze tří bílků ušleháme sníh, zašleháme do něj cukr krupici a nakonec mleté oříšky. Sněhovou hmotu rozdělíme na kolečka, navrch do ní vložíme kousek nebo polovinu vlašského ořechu a knoflíky zvolna upečeme.

Před slavnostním rozsvícením vánočního stromu byl pro děti připraven bohatý program. Foto Kamila Töthová

HEŘMÁNEK

ČTENÍ PRO ŽENY

Milé čtenářky,

zase tu jsou Vánoce a s nimi spojené pečení, vaření, smažení a také plýtvání potravinami. A protože recepty na vánoční cukroví najdete na jiném místě Devítky, povíme si v dnešním Heřmánku něco o vakuování potravin.

Udržte potraviny déle čerstvé

Vakuování potravin známe v poslední době především ve spojitosti s metodou Sous-Vide. Pomocí ní připravujeme několik hodin ve vodní lázni při nízké konstantní teplotě zavakuované potraviny – maso, ryby nebo zeleninu. Ale věděli jste, že vakuování má ještě daleko širší možnosti? Představme si proto i další výhody vakuování potravin. Možná vám pomůžeme k rozhodnutí, zda vakuovací přístroj bude i vaším nezapomenutelným pomocníkem.

Proč vakuovat?

Možná váháte, zda pořídit vakuovačku do domácnosti. Nebo se chcete vydat do neznámých vod gastronomie ve svém podniku. Ať tak, či onak, vakuování využijete všude. Tím, že v uzavřeném sáčku vytvoříte vakuum, zamezíte přístupu vzduchu či vlhkosti a skladování potravin je tak daleko bezpečnější.

Potraviny vydrží zavakuované mnohem delší dobu bez újmy, a přitom si ponechají svou čerstvost, chuť, barvu a nezkazí se. Jako příklad můžeme uvést skladování brambor, které využívají hlavně gastro podniky. Takto předpřipravené je snadno uvaříte svým hostům v restauraci nebo doručíte zákazníkům, aniž by zhnědly nebo se zkazily. To se týká všech potravin. V sáčku připravené počkají, než je budete chtít rychle upravit, a poté už servírovat.

Co hovoří pro vakuování

Mnohonásobně delší trvanlivost potravin při zachování čerstvosti a chuti.

Jídla se snadněji přepravují z místa na místo – ideální v gastro podnicích a restauracích.

Předpřipravíte si ochucená jídla předem po jednotlivých porcích, poté je snadněji upravíte pro servírování.

Vyhnete se nekonečnému plýtvání potravin díky jejich delší trvanlivosti.

Objevíte zcela nové možnosti gastronomie.

Vakuovat můžete skoro všechno. Doopravdy!

Vakuovat a poté dále připravovat můžete hovězí, vepřové a kuřecí maso, zeleninu, kávu, a dokonce i tekutiny, například mléko a polévky. Dokonce i potraviny pro zvířata, jako jsou kosti, je možné vakuovat a snadněji dopravovat k chlu-patým zákazníkům v požadované čerstvosti. Jako přímo od řezníka! Kromě varných sáčků lze vakuovat do misek, což oceníte zejména při přípravě polévek nebo ovocných pyré ke skladování.

Vakuování je k potravinám šetrné, a tak se nemusíte bát balit i tak jemná jídla, jako jsou ryby. Potřebujete pouze vědět, v jakém množství můžete vzduch ze sáčku vysát, aby vakuum maso nepoškodilo. A také případně to, jak pomocí Sous-Vide dále ryby připravovat.

A co vlastně k vakuování potravin potřebujete?

Vakuování není žádná věda. Vakuovačku už najdeme v mnohých domácnostech a v restauracích i v jiných gastro podnicích se tato metoda stává také častější. Bez čeho se neobejdete, je vakuová balička a vakuové sáčky nebo role. Do nich uložíte potraviny a konec sáčku vložíte do vakuové baličky, která vysaje z folie vzduch a svaří jej. Vznikne balíček, který můžete přepravovat, skladovat nebo upravovat metodou Sous-Vide.

Pro přepravování misek s obědy i k jiným potřebám v restauracích a jídelních závodech slouží miskovací stroje a stolní vakuovací baličky. Jsou větší a výkonnější. Vaší restauraci nabízí úplně nové možnosti pro jídla „take-away“.

Připravil Petr Mahel
Zdroj: vac-star.cz

Potraviny, které můžete vakuovat

Když používáte na uskladnění potravin vakuovací sáčky, potraviny si udrží svoji čerstvost a vůni mnohem déle než u jiných metod uskladnění.

Díky odstranění vzduchu vakuované baličky zajistí, že si potraviny uchovají svoji strukturu, vzhled a chuť. Vakuovací sáčky můžete použít na řadu potravin, od sušených až po citlivé chlazené potraviny.

Čerstvé potraviny

Vakuovačku můžete použít na vakuování masa nebo ryb před jejich uskladněním. Vakuování je také efektivní metodou, jak maso či ryby marinovat před dalším zpracováním. Syrové maso a marinádu vložte do vakuovacího sáčku. Jak vakuovačka odstraní ze sáčku všechn vzduch, póry masa se otevrou a marináda se vsákne do masa. Ve vakuovacích sáčcích můžete uskladnit syrové maso v mrazáku. Rozdělte maso na porce a jednotlivé porce vakuujte. Po vakuovém zabalení můžete velké kusy masa skladovat v mrazáku 2-3 roky, ryby 2 roky a mleté maso 1 rok.

Vakuovat můžete rovněž sýr, aby déle vydržel čerstvý. Vyjde vás obvykle levněji, když sýr koupíte ve větším množství najednou. Doma ho pak rozdělíte na menší porce, každou porci vakuujte v sáčku a uskladněte v ledničce. Protože sýr nebude vystaven vzduchu nebo vlhkosti, vydrží čerstvý mnohem déle. Když ho dáte ve vakuovaných sáčcích do ledničky, vydrží čerstvý 4-8 měsíců místo obvyklé doby 1-2 týdnů.

Suché potraviny

Vakuovat můžete také pevné suché potraviny, když je budete chtít uskladnit na dlouhou dobu. Platí to i pro cukr a hnědý cukr, které na vzduchu obvykle ztvrdnou. Když je vakuově zabalíte, nebudou moct absorbovat vlhkost z okolí a jejich životnost se výrazně prodlouží. Vakuovat můžete také kávová zrna nebo mletou kávu, abyste je uchovali v nejvyšší čerstvosti. Při vakuování těchto suchých potravin je však důležité zajistit, aby se nedostaly do sváru, protože by ovlivnily jeho pevnost.

Vakuovačku můžete rovněž použít na uskladnění vašeho svatebního dortu, aby vám vydržel až do prvního výročí svatby. Čerstvý dort rozdělený na porce dejte do mrazáku, dokud nebude téměř úplně zmrazený. Pak ho vyjměte a dejte do vakuovacích sáčků. Ty uložte zpátky do mrazáku, kde vydrží čerstvý celý příští rok.

Porcovaná jídla

Vakuovací sáčky můžete použít také kreativně. Například můžete najednou připravit velká jídla i menší svačiny a pak je rozdělené na jednotlivé porce uložit do vakuovacích sáčků. Můžete si takto dopředu nachystat rychlé snídaně. Připravte si obložené bagety nebo sendviče s různými náplněmi, např. se salámem, vejci, párkem nebo se sýrem, a pak je jednotlivě vakuujte. Sáčky skladujte v ledničce, a pouhým ohrátím si pak budete moct připravit rychlou snídani.

Při používání vakuovačky využijte naše následující rady:

Tekuté potraviny proto před vakuováním zamrazte. Stejně tak i měkké potraviny jako například borůvky, maliny, jahody, masové kuličky a další nejdříve zamrazte na mrazicím tácu, a poté odsajte vzduch. Budou držet tvar a neslepí se. Opatrní bychom měli být při uskladňování omáček nebo pyré. Vzduchové bubliny v nich je potřeba před zmrazením vyklepat.

Při vakuování například mletých ořechů, mouky, strouhanky atd. umístěte papírový ubrousek nebo kávový filtr před odsávací část, nečistoty se tak nedostanou do přístroje.

Těstoviny nebo ovoce může propíchnout folii. Před odsátím vzduchu je obalte papírovým kapesníkem.

Potraviny označte, vyhnete se omylům, že namísto rajčatové polévky vyberete jahodovou omáčku a nespoleťete si steak s řízkem.

Nevýhody vakuování

Vakuování potravin je stále oblíbenější, protože lidé nakupují více a více potravin.

Aby ušetřili, častěji nakupují v supermarketech, v diskontech nebo na trzích, kde mohou koupit větší množství za výhodnou cenu. Abyste předešli zkažení potravin, musíte je buď poměrně rychle zkonzumovat, nebo je uskladnit. Vakuování vám pomůže skladovat potraviny bezpečně a efektivně po delší dobu. Má však i své nevýhody, které byste měli zvážit předtím, než si vakuovačku koupíte.

Náklady

Vakuovačky mohou být drahé, cena závisí na jejich kvalitě a velikosti. Dále jsou tu přidružené náklady za balicí materiál, který se prodává v podobě rolí nebo sáčků. Přestože vakuovačka vám dlouhodobě může ušetřit peníze, měli byste zvážit, nakolik ji skutečně budete používat. Pokud máte malý mrazák a nekupujete potraviny

ve velkém, vakuovačka pro vás nejspíš nebude dobrou investicí. Před jejím zakoupením si proto spočítejte náklady a možné úspory.

Bezpečnost

Hlavním přínosem vakuování je odstranění kyslíku z balíčku. Některé bakterie způsobující zkázu potravin potřebují kyslík, aby mohly přežít a množit se, a bez kyslíku vydrží potraviny mnohem déle, protože v nich nebudou bakterie působit. Avšak prostředí bez kyslíku má i své nevýhody. Existují škodlivé bakterie, které mají rády prostředí bez kyslíku a velmi dobře se jim daří ve vakuovaných potravinách. Pokud jste si jisti, že jsou vaše potraviny zcela čisté a ničím nekontaminované, potom tohle není problém, ale pokud si jistí nejste, neměli byste je vakuovat, protože tím byste vytvořili ideální lůžko pro nebezpečné bakterie způsobující botulismus.

Mylné názory

Vakuování potravin nenahrazuje správnou manipulaci s nimi a správné uskladnění. Zmrazené potraviny musíte skladovat v mrazáku a nechat je roztát vhodným způsobem, abyste minimalizovali šíření bakterií. Vakuování navíc není totéž co tepelné zpracování, při kterém se zničí bakterie, takže pokud bakterie v potravinách byly na počátku, budou tam stále, až sáček otevřete. Vakuováním se potraviny nestanou automaticky bezpečné, aniž by byla potřeba dávat pozor. Musíte být i nadále opatrní ohledně jejich bezpečnosti.

Banánové kostky - netradiční vánoční cukroví

Ingredience: 5 vajec, 120 gramů moučkového cukru, 120 gramů hladké mouky, tuk na vymazání plechu, hrubá mouka na vysypání plechu, 4 lžice meruňkové marmelády, kousek měkké čokolády na posypání. Banánové kostky - náplň: 2 velké banány, 2 lžice rumu, 150 mililitrů vody, 20 gramů kaka, 60 gramů krupicového cukru, piškotový plát, Co budeme potřebovat k přípravě krému, 200 mililitrů mléka, 30 gramů pudinkového prášku s vanilkovou příchutí, 100 gramů moučkového cukru, 200 gramů másla, 2 lžice rumu.

Z bílků ušleháme sníh, přidáme cukr, ušleháme dohusta, lehce všleháme žloutky a pak vmícháme prosátou mouku. Těsto nalijeme na vymazaný a vysypaný plech, rozhrneme je do stejnoměrné vrstvy, okraj těsta zahradíme složeným alobalem nebo papírem a pečeme ve středně vyhřáté troubě při 200 °C. Vychladlý plát rozkrojíme na půlky, jednu půlku potřeme meruňkovou marmeládou.

Postup přípravy kakaové náplně do banánových kostek:

Druhou půlku plátu nakrájíme na kostky, vložíme do misky, zalijeme vodou svařenou s kakaem a krupicovým cukrem, lehce promícháme. Přidáme rum a polovinu vanilkového krému, lehce promícháme, pak vmícháme oloupané, na kostky nakrájené banány a náplň navrstíme ve stejnoměrné vrstvě na plát potřený meruňkovou marmeládou. Necháme jej chvíli proležet, pak jej potřeme zbylým krémem, povrch uhladíme, zvrásníme vidličkou, posypeme nastrohanou čokoládou a necháme ztuhnout. Před podáváním nakrájíme kostky.

Citrusový salát s fíky a kozím sýrem

V zimě jsme zvyklí jíst hutnější a vydatnější jídla. Jenže on nás dokáže velmi dobře zasytit a zahřát i obyčejný salát. A to i bez toho, aniž bychom se cítili přejedení a přibírali.

Saláty, které vám servírujeme, jsou sice vydatnější. Ale pouze natolik, že je v tomto počasí bez problémů spálíme a kalorie navíc nás nemusí trápit. Suroviny jsou pak zvolené tak, aby posilovaly imunitní systém a chránily nás tak před nemocemi z nachlazení.

Ingredience: 8 čerstvých fíků, 2 svazky rukoly, 4 pomeranče, 4 menší grepy, 100 g plísňového koziho sýra, 40 g piniových oříšků, 4 lžičky medu. Na dressing: 300 ml pomerančového džusu, 1 lžička dijonské hořčice, 2 lžice medu, sůl, mletý černý pepř, 1 granátové jablko, 4 lžice olivového oleje.

Nejprve si připravíme dressing – pomerančový džus svaříme na polovinu objemu, čímž zhoustne. Necháme zchladnout. Hořčici s medem dáme do misky, osolíme, opepříme a dobře metlou rozmícháme. Za stálého míchání přiléváme vychladlý džus, olivový olej a nakonec přidáme jádérka z granátového jablka.

Zdroj: styl.instory.cz

Vakuování tekutin

Některé vakuovačky jsou vybaveny se speciálním nástavcem pro lahve, který si oblíbí všichni kulináři, například z důvodu zachování plného aroma u octa nebo kvalitního oleje. Milovníci vína zaplesají radostí, když zjistí, že z nedopité lahve mohou odsát vzduch a zachovat vínu lepší vlastnosti. Odsátím vzduchu z lahve totiž předchodí žluknutí a právě ztrátě aroma.

Připomeňme si, jak jsme slavili Vánoce za socialismu

Vánoce se blíží a spolu s nimi vrcholí i vánoční výzdoba v našich domovech. Pamatujete si ještě, jak to bylo v dobách minulých? V čem se lišily domácnosti současnosti od těch v letech 70. a 80.? Je toho hodně.

V současné době si každý zdobí domov už na začátku adventu. To za socialismu nebyvalo. Ideologie zamlčovala či, jaký význam adventní čas má, ateisté to nezoukali a ve školách si snad nikdo netroufl na toto téma zavést řeč.

A tak se na konci listopadu stroze ozdobily za pomoci aranžérů (tehdy dost frekventovaný a žádaný učební obor a práce) výlohy obchodů, zavezl se vánoční sortiment: čokoládové kolekce, vánoční ozdoby, pohlednice či svíčky a čekalo se, kdy do prodejen „Ovoce-zelenina“ přijdou pomeranče, mandarinky nebo banány. Jakmile k tomu došlo, byl čas vyrazit do fronty. Atraktivní a nedostatkové ovoce totiž bylo jinak za pár hodin pryč.

Pečení

Samozřejmě se peklo, stejně jako dnes. Peklo se asi víc druhů vánočního cukroví, jeho zdobení však bylo výrazně těžší a náročnější. K dostání totiž nebylo vyjma čokolády téměř nic, takže ženy musely dost experimentovat či si nechávat vozit nějaké ingredience ze zahraničí. Co se každé podařilo, však bylo vystavené zpravidla právě

vedle mísy s ovocem, o kterém se většinu roku jinak mohlo lidem v Československu zdát.

Vystavit do mísy během vánočních svátků exotické ovoce se snažila každá hospodyňka. Sehnat ho byla ale pořádná fuška!

Adventní věnce

Adventní věnce na dveřích, oknech a stolech nemával téměř nikdo. Nejen, že nebyly k dostání, tak jako dnes, ale význam toho, proč by měly patřit ke sváteční výzdobě o Vánocích, se nijak nezduřazňoval. Běžnější tedy byly různé větvičky ve vazích. V podstatně menším rozsahu bylo možné však zakoupit třeba i jmelí, které pokládáme dnes za nezbytnost vánočního domova.

Okna se však již v osmdesátých letech začala zdobit častěji. Většinou šlo o světelnou hvězdu na elektriku, pověšenou uprostřed okna. V našich obchodech k dostání však nebyla, jezdilo se pro ni do východního Německa.

Andělské zvonění

V době vyrůstání Husákových dětí však bylo v domovech rozšířené takzvané Andělské zvonění. Stojánek na čtyři svíčky, který vydával krásnou melodii. To, že jde o vzpomínku nezapomenutelnou, dokládá i fakt, že se opět objevili noví výrobci tohoto stromčku. A je o něj stále zájem.

Vánoční stromek

Stromek se zdobil stejně tak, jako nyní. Běžné však bylo, že se na něj navěsilo hned několik čokoládových kolekcí. Ty totiž dostávali dospělí téměř všichni v práci od ROH (Revoluční odborové hnutí). Stromček se tak někdy prohýbal pod tíhou bonbónů, ale byl alespoň víc atraktivní pro děti, protože na něm bylo stále z čeho užídat a mlsat.

Častější byly stromčky živé. Kdo se odvážil si pořídit stromek umělý, musel v sobě potlačit jakékoli požadavky na estetiku. První umělé stromky totiž vypadaly spíše jako tyč ověšená štětkami na lahve. Ale i na ně se věšely různé ozdoby, dost často děděné z generace na generaci, dokud se nerozbily. Nikdo neřešil, jakou mají barvu. Stromček byl pelmel barev i stylů. Jednobarevný by asi neuchvátil žádnou návštěvu, která by k nám v té době přišla. Někteří detailisté živý stromek postříkali umělým sněhem ve spreji, ti největší detailisté rozptýlili po bytě i vůni jehličí, která se dala koupit v drogeriích.

Kapr a salát

Tradiční chod štědrovečerní večeře byl i za socialismu kapr a bramborový salát. Pokud jste chtěli kapra v roce 1989, zaplatili jste za něj 20 korun za kilogram. Kilo brambor v roce stálo 1,60 korun a 10 vajec stálo 13 korun.

Abychom ale mohli porovnávat ceny, které během přípravy na svátky lidé zaplatili tehdy a teď, musíme brát v úvahu i příjmy. Kapr nás tedy dnes vyjde levněji, brambory draž, vejce levněji.

Dárky a vánoční papír schovat na příští rok

A co pod stromkem? Dárky bývaly dost monotónní, odrážely šíři sortimentu v obchodech v té době. Pro děti ale vždy byly tím nejkouzelnějším, co od stromčku očekávaly. A nevedlo, že vánoční papír se mnohdy schovával po několikaletém používání do doby, než se roztrhal. K výběru většinou bylo jen několik druhů.

Průběh Štědrého dne je v každé české rodině trochu jiný, a jak vidno, liší se i v průběhu doby. Ať se to týká jídla, rozdávání dárků, vánoční výzdoby nebo vánočních zvyků. Pravdou ale je, že vánoční pohodu si stále musí každý vykouzlit sám. Ani ta nejhezčí výzdoba ji nezaručí.

Klasické vánoční tradice, jako je lití olova, krájení jablíčka nebo dokonce chození na půlnocní, již z rodin bohužel postupně mizí.

Móda

Ženy měly za vzor především populární herečky z filmů a seriálů. S filmem „S tebou mě baví svět“ se staly oblíbené herečky Zdena Studenková, Jana Šulcová a Eliška Balzerová, která navíc zářila v oblíbeném seriálu „Nemocnice na kraji města“.

Nejoblíbenější byly syntetické materiály. Snad každý měl v šatníku propínací silonové šaty, dederonovou košili a kostýmek nebo halenku z krimplenu. Možnosti dostat se k lepšímu oblečení byly omezené. Každý, kdo chtěl něco jiného, než mají ostatní, vzal do ruky jehlice a pletl, nebo sedl k šicímu stroji a šil. Ty nejlepší kousky si většina lidí šetřila na slavnostní události. Například na Štědrý večer.

Příběh o vánoční vločce

Sněhová vločka je symbolem zimy a vánočních svátků. Co by se však stalo, kdyby se ze sněhové vločky stala vločka zlatá? Ptáte se jak? Inu. Štědrovečerní noc je noc plná kouzel a splněných přání. Jaké je vaše přání?

Malá sněhová vločka

Kdysi dávno žila - byla jedna malá sněhová vločka. Měla bílou dlouhou košilku a celá se třpytila jako diamanty. Oproti jiným vločkám byla malá, malinkatá a ony se jí za to rády posmívaly. Ona se k tomu nemohla, že byla taková, a tak bývala často sama.

Ráda se jen tak toulala po nebi, hrála si s mráčky a dívala se dolů. Pozorovala, jak stromy přicházejí o své listy a jak lidé sklízí i poslední úrodu z polí a zahrádek. Věděla, že brzo nastane její čas a ona jako všechny ostatní bude připravena snést se k zemi a přikryt ji jako hřejivá peřina, která přikrývá všechny děti, když přijde čas jít spát.

Všechny vločky se odnepaměti těší na to, až poletí k zemi a zasněží ji. Je to pro ně velká leg-race.

Jenže tahle malá vločka se moc netěšila. Byla smutná. Věděla totiž od mraků, že na konci zimy roztaje a stane se z ní kapka vody, která steče do jarních potůčků, a toho se tuze obávala.

A nastala zima.

Vločky létaly napříč celou oblohou a hlavou jim běželo, kam asi dopadnou.

Přesně po sedmi nocích, na Vánoce, dopadla i malá sněhová vločka. Ležela na větvičce stromku a dívala se do nebe, odkud právě přilétla. Moc si přála vrátit se zpátky. Celá se trásla strachy a přemýšlela, co se stane, až noc vystřídá den a vysvitne slunce.

Najednou ji někdo zlehounka poklepal na rameno. Vločka se lekla. To jeden malý smrček si dovolil svým prstíkem z jehličí vyvést ji z myšlenek a hned se jí ptal: „Proč pak jsi tak smutná,

malá vločko. Copak ty nejsi ráda, že jsi na zemi?“

Vločka smutně pokrčila rameny a řekla: „Já nevím, ale když jsem byla ještě v nebi, říkali mi, že na jaře roztají a to já nechci. Nechci se stát kapkou vody, chci být navždy vločkou. Podívej, vždyť celá zářím jako diamant.“

Smrček se usmál, pak se dlouze zamyslel a po chvíli odpověděl: „Malá vločko, cožpak ty nevíš, co je dneska za noc?“

„Ne, nevím odvětila malá vločka.“

„Dnes je kouzelná noc, ze všech nocí ta nej-kouzelnější. Dnes se všechna přání splní.“

„Opravdu?“ udivila se malá vločka.

„Měla by sis něco přát, vločko,“ zaševelil strom.

Malá vločka nakrčila nosík, zavřela oči a už byla připravena vyslovit své přání. Věděla, co si bude přát, ale pak si vzpomněla na to, jaké to bylo, když se dívala z mraků do oken a vikýřů, co jich jen na světě bylo. Uvědomila si, že její přání je sobecké, a ona je přeci vločka. Otevřela oči a nahlas vyslovila: Přeji si, aby se všichni lidé na světě dnešní den měli rádi a na rtech jim zářily úsměvy.

Když vysvitl první jarní sluneční parsek, malá vločka zavřela oči. Věděla, že se z ní, stane kapka vody.

A tu najednou se stalo něco podivného, místo toho, aby roztála jako všechny ostatní, proměnila se ve zlatou blyškovou vločku.

To smrček si to za ni přál, aby až skončí zima, malá vločka neroztála a zůstala navždy zářící vločkou. Znal její přání a věděl, proč si v tu kouzelnou noc svůj sen rozmyslela.

Zdroj: brilianty.cz

Zdroj: styl.instory.cz

Vánoční příběh

V jednom městě žil obchodník, který byl zničený životem, otupělý a prázdný. A protože v prázdnotě se špatně žije, chtěl obohatit svoji duši. Jenže si s tím nechtěl dát žádnou práci. Naplnit svoje srdce není jednoduché. A tak vymyslel plán.

Ustříhl velkému bájnemu kouzelnému ptáku křídla a zaletěl si do nebe pro hvězdy. Natrhal je do košíku a vydal se s nimi na trh.

„Hvězdy, vážení kupující, skutečné hvězdy!“ vyvolával.

„To jsou opravdu hvězdy?“ přistoupil k němu kolemjdoucí muž.

„Ano, pane. Natrhal jsem je, pomocí bájného ptáka NOHA.“

„Co stojí jedna?“ ptá se zákazník.

„Za hvězdu se nedá platit obyčejnými penězi, pane. Je to dar z nebe.“

„A co tedy za ni?“

„Musíte dát něco cenného. Například kus své víry. Naděje. Část svého štěstí. Schopnost snít. Kus své lásky. Musíte darovat něco ze svého srdce. A hvězda vám bude zářit místo toho, co darujete. Její záře vás bude hřát a oblažovat, svítit a osvětlovat krásou vás, i prostor kolem vás.“

„Skutečně? Ó, tak chci jednu!“

„Pane, nekupujte to,“ ozval se potichu nějaký žebrák, který seděl opodál. „Je to šalba. Cizí zář vám nikdy nenahradí tu vlastní. Omrzí vás, protože nic skutečného nedává. Zůstanete prázdný a kus vašeho srdce vám pak už nikdo nevrátí.“

„Kušuj, žebráku,“ rozzlobil se muž.

„Dám své sny,“ řekl. „Stejně mě jenom otravují. Nikdy se neuskuteční.“ A dal obchodníkovi své sny.

Ten si je opatrně vzal a vložil do svého srdce. Potom jednu zářivou hvězdu zabalil do hedvábného papíru. „Tady máte, pane. Je vaše.“

Muž si spokojeně sbalil hvězdu pod paži a odkráčel k domovu. Doma nastala pravá krása. Hvězda zářila po celém domě, zářila do oken, zářila na podlahu, zářila do prostoru. Pán se v té záři koupal. „Ach, jak je krásná,“ vzdychal. Tak to trvalo několik týdnů.

Ale potom se to změnilo. Ze záře ho začaly bolet oči a jednou večer, když seděl u krbu, pocítil prázdnotu. Nepomohla ani hvězda. Zdálo se mu, že se jeho život ubírá špatnou cestou. Že nejde tak, jak by si představoval. A tak se chtěl zasnít a představit si lepší zítřky. Chtěl najít novou cestu. Ale nešlo to. Svou schopnost snít prodal.

„Bože, čím se mám utěšit? Do čeho vložil svoji naději, že dokážu žít lepší život?“ Nebylo do čeho vložil svou naději. Muž se soužil každým dnem. Ze záře hvězdy už ho bolela hlava a nakonec ji vyhodil.

„Ach, alespoň jeden sen! Jeden sen pro potěšení!“ Marně volal. V tu chvíli pochopil, že

otrhaný pocestný měl pravdu. A tak se ploužil životem bez naděje a bez potěšení.

Když už to nebylo k vydržení, rozhodl se, že půjde hledat obchodníka, vrátí mu hvězdu a rozkáže mu, ať mu jeho snění vrátí. Sebral ze smetiště pohaslou hvězdu a vydal se do města.

Mrzlo, až praštělo, padal sníh, byl předvánoční čas. Po obchodníkovi ani stopy. Muž šel až do nejzašší uličky a tam ho uviděl. Seděl na podušce, s blaženým výrazem ve tváři. Neměl ani teplý kabát.

„Tobě není zima?“ zeptal se ho muž.

„Kdepak, pane, já sním. Je mi dobře.“

„To jsou mé sny, které sníš? Vrať mi je!“

„Ach, to jste vy, pane? Ale kdepak, nevrátím. Řádně jsem je koupil. A ještě kus lásky k tomu od jiného zákazníka. A taky kus štěstí a víry. Jsem teď šťastný člověk.“

„Ach, bože, jak jsme mohli být všichni tak hloupí a prodát to nejcennější, co máme?!“ rozzlobil se na sebe muž. Nezbylo mu, než se vrátit do města.

Tam hledal záři ostatních hvězd, které si lidé

koupili. Chtěl se zeptat, jak jsou na tom oni. Našel muže, který prodal kus své lásky, protože se mu zdálo, že je s ní jen bolest a trápení. A tento muž byl velmi smutný. Jeho srdce nemohlo milovat. Bez lásky jeho život ztratil smysl. Byl na tom ještě hůř, než náš pocestný. Také zář hvězdy prozradila jednu ženu, která dala kus své víry. Myslela si, že je jí k ničemu. Ta byla velmi zničená. Přestala věřit v dobro a nakonec i sama v sebe. Všichni tito lidé trpěli prázdnotou a zoufalstvím. Zaprodali kus svého srdce. Každý z nich.

Ale byly Vánoce. A v takový čas se dějí zázraky a jeden se stal i v našem příběhu. Ježíš viděl, co se stalo všem těm ubohým lidem. Zželelo se mu jich. A tak se vznesl nad obchodníka a odebral mu kouzelným stříbrným deštěm všechno, co mu nepatřilo. Potom šel, a vrátil lásku, štěstí, víru a sny lidem, kterým náleželi. Mohli být zase šťastní. A obchodník? Ten se probral do prázdnoty a otupělosti a nezbylo mu nic jiného, než si svoje štěstí jít vydobýt vlastními silami a své srdce naplnit novou nadějí a láskou.

Radomíra Morbacherová

Mikuláš se svým doprovodem ve Vojtíškově.

Foto Kamila Tóthová

Rozinková srdce

Ingredience: 30 g celozrnné pšeničné mouky, 80 g rozinek, 70 g ořechů, 50 ml citronové šťávy, 1 vaječný bílek, 1 vaječný žloutek na potření.

Rozmícháme rozinky s ořechy, přidáme mouku, bílek a citronovou šťávu. Těsto hněteme do té doby, než se bude lepit k míse. Poté ho ještě v míse překryjeme potravinářskou fólií a necháme chladit v lednici do dalšího dne. Těsto vyválíme a vykrajujeme z něj srdíčka či jiné tvary dle naší fantazie. Hotové potřeme rozšlehaným žloutkem. Cukroví pečeme při teplotě 180°C po dobu asi 10 minut. Hotová rozinková srdíčka můžeme ozdobit polevou z hořké čokolády, lehce pocukrovat nebo ho nemusíme vůbec zdobit.

Do nového roku s úsměvem - Silvestrovská příloha

Proč jsou psi lepší, než děti? Připravít psa na zimní procházku netrvá hodinu. Neumí lhát. Neodmítá odpoledne spát. Nemusíte mu pořizovat vlastní mobil. Neotravuje s tím, že chce sourozence. Je mu jedno, jestli je hrášek umazaný od bramborové kaše. Naučí se čistotnosti během 3 měsíců. Nestydí se za vás, když si zpíváte na veřejnosti. Když se pes nevyvede, nikdo to nemůže svádět na vaše geny.

Pytlák jde do lesa střílet srnce. To se mu podaří a tak milý pytlák hodí srnce přes rameno a opatrně spěchá k domovu. Ale co čert nechtěl, na kraji lesa na něho čeká myslivec: „Tak kampak?“

„Ale, byl jsem se psem na procházce a on mi cestou omdlel, tak ho nesu domů.“

„A co ty parohy?“

„To je jeho problém!“

Přijde vlk do porodnice podívat se na syna. Prohlíží ho a celej se rozplývá: „Jaký má krásný očička, a ten čumáček. A jaký má malinký zoubky, a ty ouška. Ty ouška? Ty uši!!! No počkej, zající!!!“

Tento rok byl bohatý na úrodu ovoce. Nejmenovaný občan naší obce vysadil před časem novou odrůdu jabloně, jejíž plody rostou a sklízí se na pletivu. Jedná se sice o nízký stromek, ale výnosy jsou vyšší než u běžných jabloní. Navíc ke sklizni nepotřebujete žebřík.

Medové dotace pro dráhy

Kde jsou ty časy, kdy ještě stálo nádraží v Podlesí a vlaky se tu proháněly po celý týden. Dnes tu jezdí jen o víkendu, a to dva páry dopoledne a dva odpoledne.

Aby se vlastníkově kolejí jejich údržba vyplatila, začala klidu na trati využívat k chovu malých

včelstev, která nejsou náročná na prostor a ani víkendový hluk na trati jim nevaadí. Snad alespoň výnosy z prodeje kolejového medu pomohou zlepšit ztrátovost provozu na trati.

Petr Mahel

Víte, proč kohout kokrhá a u toho zavírá oči?

Aby slepice viděly, že to umí nazpaměť.

Lev svolá všechna zvířata na mýtinu, a ptá se hrozným hlasem: „Kdo zabil posledního dinosaura?“

A z křoví se ozve ustrašeně zajíček: „Když on mi neuhnul z cesty!“

Nad krajinou lítá čáp, v pařátech drží důchodce a krouží sem a tam.

„Tak už si konečně přiznej, že jsme zabloudili,“ škemrá stařík.

Sestřička vyjde z ordinace do čekárny a zvolá:

„S ohledem na GDPR vás nemohu vyvolávat jmény. Dál si tedy půjde ten pán s kapavkou a připraví se ta paní s intenzivním výtokem.“

*Silvestrovskou přílohu pro vás připravil
Petr Mahel*